

ΙΕΡΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΜΕΝΟΥ

ὑπὸ τῆς Α. Σ. τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν καὶ προέδρου τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

ΘΕΟΚΛΗΤΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ, ΓΡΑΦΕΙΑ ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑΙ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Κ. Ι. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΗΣ

Υφηγητής

ΑΡΧΙΣΥΝΤΑΚΤΗΣ

Φ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Καθηγητής ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ Ριζαρείῳ Σχολῇ

ΤΑΜΙΑΣ

Χ. ΠΑΠΑΔΟΙΚΟΝΟΜΟΣ

Διδάκτωρ τῆς Θεολ. Διευθυντής Γραφείων Ἱ. Μητροπόλεως

Συνδρομὴ ἐτησίᾳ προπληρωτέα.

Διὰ τὸ Ἑσωτερικὸν Δρ. 6. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸν Φρ. χρ. 7

Ὁ «Ἱερὸς Σύνδεσμος» εὔχεται
τοῖς ἀναγνώσταις καὶ συνδρομηταῖς
αὐτοῦ εὐτυχὲς τὸ νέον ἔτος 1909.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ πρώτη ἐκκλησιαστικὴ σχολὴ ἐν τῇ ἐλευθέρῳ Ἑλλάδι.—Ἡ τῆς ἱεροσύνης ἱερὰ ἀκολουθία.—Ἐγκύκλιος.—Θεῖον κήρυγμα.—Ἡ ἐν τῷ Ὁδεῖῳ διάλεξις τοῦ κ. Ψάχου.—Κανὼν ἱαμβικὸς εἰς τὴν ἐορτὴν τῶν Χριστουγέννων.—Βιβλιογραφία.—Εἰδήσεις.—Δελτίον.—Ἀλληλογραφία.

Ἡ ΠΡΩΤΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΕΝ Τῇ ΕΛΕΥΘΕΡῃ ΕΛΛΑΔΙ

Ι

Δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ ἀμφιβολία ὅτι ἡ τελεία καὶ ἀκριβὲς ἐκπλήρωσις τῶν καθηκόντων τοῦ ἱερέως καὶ μάλιστα ἐν τῇ σημερινῇ κοινωνίᾳ εἶνε

δυτχερεστάτη. Ὁ ἱερεὺς ὀφείλει ὅχι μόνον νὰ ᾔνη ἀνεπτυγμένος πνευματικῶς, ἵνα οὕτω δύνηται νὰ διδάσκῃ τὸν λαὸν καὶ ἀποκρούῃ τὰς τυχόν ἐγειρομένας κατὰ τῆς πίστεως προσβολάς, ἀλλὰ νὰ ἔχῃ συγχρόνως καὶ δύναμιν καὶ θέλησιν νὰ ζῇ συμφῶνως πρὸς τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ καὶ οὕτω ᾔνη τὸ ζῶν ὑπόδειγμα τοῖς πιστοῖς. Ὡς ἐκάστῳ ἀνθρώπῳ, οὕτω καὶ πολὺ περισσότερον τῷ κληρικῷ, ἡ μόρφωσις τοῦ πνεύματος δὲν ἔχει ἀξίαν ἀνευ τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς μορφώσεως αὐτοῦ. Ὁ κληρικὸς λοιπὸν καὶ μάλιστα ἐν τῇ σημερινῇ κοινωνίᾳ δὲν πρέπει νὰ ᾔνη μόνον πεπαιδευμένος ἢ μόνον εὐσεβής, ἀλλὰ πεπαιδευμένος συγχρόνως καὶ εὐσεβής. Ἵνα ᾔ τοιοῦτος ὁ κληρικὸς πρέπει ἀπὸ μικρᾶς μάλιστα ἡλικίας νὰ μορφωθῇ ἐν ἱερατικῇ σχολῇ ὑπὸ εὐσεβῶν καὶ πεπαιδευμένων διδασκάλων, οἵτινες ὅχι μόνον διὰ τῆς ἑαυτῶν διδασκαλίας, ἀλλὰ καὶ διὰ τοῦ ἠθικοῦ των βίου καὶ τῆς ζωσῆς πίστεώς των δύνανται νὰ διαμορφώσωσι τὸν χαρακτήρα καὶ τὴν καρδίαν τῶν μελλόντων κληρικῶν, νὰ διαθερμάνωσι τὸ αἶσθημα αὐτῶν, νὰ στερεοποιήσωσι καὶ ἀπο-

κρυσταλλώσωσι τὴν πίστιν αὐτῶν καὶ ἀναπτύξωσι τὸν εὐσεβῆ ἐκείνον ἐνθουσιασμόν, δι' οὗ ὁ ὑπηρετῶν τὸν Χριστὸν δύναται νὰ ὑπερνικήσῃ τὰ ἐμπόδια, τὰ πολλαπλᾶ, ἐν τῷ σταδίῳ αὐτοῦ ἀκολουθῶν τὸν Χριστὸν ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Σταυροῦ.

Οἱ ἀπόστολοι καὶ ἐπομένως καὶ οἱ κανονικοὶ αὐτῶν διάδοχοι, οἱ ἐπίσκοποι, ἔχουσι λάβει παρὰ τοῦ Χριστοῦ βῆτην ἐντολὴν νὰ διδάξωσι πάντα τὰ ἔθνη (Ματθ. 28, 19). Ὁ ἐπίσκοπος λοιπὸν ἔχει ὅχι μόνον δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ καθήκον νὰ διδάσκῃ τὸ ποίμνιόν του. Ἀφ' οὗ ὅμως ὁ ἐπίσκοπος ἔχει δικαίωμα καὶ καθήκον νὰ ἀναπτύσῃ καὶ διδάσκῃ τὸ ποίμνιόν του, ἐπόμενον εἶναι ὅτι αὐτὸς ἰδίως ἔχει καθήκον καὶ δικαίωμα νὰ ἀναπτύσῃ τὸν κλῆρον, ἵνα δι' αὐτοῦ δύνηται εὐκολώτερον νὰ ἀναπτύσῃ τὸ ποίμνιόν του θρησκευτικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἡ ἐκκλησία λοιπὸν ἔχει ὅχι μόνον δικαίωμα, ἀλλὰ καὶ καθήκον νὰ φροντίζῃ νὰ ἀναπτύσῃ τὸν κλῆρόν της.

Ἀφ' ἐτέρου δὲν δύναται νὰ ὑπάρχῃ οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη ἀμφιβολία ὅτι ἕκαστος λαὸς πρέπει νὰ ἀναπτύσσεται ἠθικῶς καὶ θρησκευτικῶς καὶ ὅτι ἡ παραμέλησις τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀναπτύξεως τοῦ λαοῦ ἔχει ὀλεθρίας συνεπείας ἐπὶ τε τῆς κοινωνίας καὶ τῆς πολιτείας. Ἡ ἠθικότης καὶ θρησκευτικότης τοῦ λαοῦ εἶνε ἡ βάσις πάσης πολιτείας καὶ διὰ τοῦτο πᾶσα καλῶς ὀργανωμένη πολιτεία πρέπει νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς ἠθικῆς καὶ θρησκευτικῆς ἀνατροφῆς τοῦ λαοῦ. Ἡ πολιτεία βλέπουσα ὅτι ἡ ἠθικὴ καὶ θρησκευτικὴ μόρφωσις τοῦ λαοῦ κατορθοῦται τελειότερον καὶ πληρέστερον διὰ τῆς ἐκκλησίας μεταχειρίζεται τὴν ἐκκλησίαν ὡς ὄργανον πρὸς θρησκευτικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ παρέχουσα αὐτῇ πάντα τὰ πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα μέσα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἐκκλησία κυρίως διὰ τοῦ πεπαιδευμένου κλήρου ἐπιτυγχάνει τὴν ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ, ἔπεται ὅτι ἀληθὴς πολιτεία δὲν δύναται νὰ ᾔνῃ ἀδιάφορος ὡς πρὸς τὴν μόρφωσιν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ κλήρου, καθ' ὅσον δι' αὐτοῦ θὰ ἠθικοποιηθῇ καὶ λάβῃ θρησκευτικὴν ἀνατροφὴν ὁ λαός. Ἡ πολιτεία λοιπὸν δὲν δύναται νὰ ἀφήσῃ τὴν μόρφωσιν τοῦ κλήρου ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὰς χεῖρας τῆς ἐκκλησίας, ὡς νομίζει ἡ δυτικὴ ἐκκλησία, διότι ἡ πολιτεία ἐνδιαφέρεται σπουδαίως διὰ τὴν μόρφωσιν τοῦ κλήρου, οὔτε πάλιν δύναται ἡ πολιτεία νὰ θεωρῇ τὴν μόρφωσιν τοῦ κλήρου ὡς τι ἀφορῶν ἀποκλειστικῶς

ἑαυτὴν καὶ ἐπομένως νὰ φροντίζῃ περὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ κλήρου χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ὑπ' ὄψιν τὴν ἐκκλησίαν.

Ἐπειδὴ ὅμως ἡ μόρφωσις τοῦ κλήρου ἐνδιαφέρει ἀμέσως τὴν ἐκκλησίαν κατὰ δεύτερον δὲ λόγον τὴν πολιτείαν, διὰ τοῦτο ἡ ἀνάπτυξις τοῦ κλήρου πρέπει νὰ γίνηται διὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιβλεπούσης τῆς πολιτείας. Ὅπου μόνη ἡ ἐκκλησία ἄνευ τῆς ἐπιβλέψεως τῆς πολιτείας θέλει νὰ μορφώσῃ τὸν κλῆρόν της (Δυτικὴ ἐκκλησία) ἢ ὅπου ἡ πολιτεία μόνη ἄνευ τῆς ἐκκλησίας θέλει νὰ μορφώσῃ τὸν κλῆρον (Διαμαρτυρομένη ἐκκλησία), ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει ἀληθὴς σχέσις καὶ δρᾶσις τῆς ἐκκλησίας καὶ πολιτείας ἐν τῇ μορφώσει τοῦ κλήρου.

Ἡ τε πολιτεία λοιπὸν καὶ ἡ ἐκκλησία ἐνδιαφέρονται ἀπὸ κοινοῦ περὶ τῆς μορφώσεως τοῦ κλήρου συναισθανόμεναι ἀμφοτέραι ὅτι ὁ ἱερεὺς, ἵνα ἐκπληροῖ ἀληθῶς τὸν προορισμόν του, πρέπει νὰ ἐκπαιδευθῇ καὶ ἀναπτυχθῇ συμφώνως πρὸς τὸν προορισμόν του, ὡς ὁ στρατιώτης, ὁ ὑπάλληλος, ὁ τεχνίτης ἀναπτύσσεται συμφώνως πρὸς τὸ ἐπάγγελμα του.

Ἐὰν δὲ πᾶσα πολιτεία φροντίζῃ, καὶ πρέπει νὰ φροντίζῃ, περὶ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ κλήρου καὶ διὰ ταύτης περὶ τῆς διατηρήσεως καὶ διαθερμάνσεως τῆς πίστεως, πολὺ περισσότερον ὀφείλει νὰ πράττῃ τοῦτο ἡ Ἑλληνικὴ πολιτεία, ἥτις γνωρίζει καὶ πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι ἐκεῖνο, ὅπερ ἔσωσε καὶ σώζει τὴν Ἑλληνικὴν φυλὴν ἀπὸ τῶν μυρίων κλυδῶνων καὶ τοῦ βαρβαρικοῦ κατακλυσμοῦ ἦτο καὶ εἶνε ἡ πίστις εἰς τὸν Θεόν. Αὕτη ἐπιφέρουσα ἀληθῆ πρὸς τὸν Θεόν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην καὶ ἠθικοποιούσα τὸν ἄνθρωπον ἀναπτύσσει ἐν αὐτῷ τὴν ἀληθῆ πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην, τὴν λελογισμένην ὑπακοὴν εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς, τὸν ζῆλον ὑπὲρ παντὸς καλοῦ καὶ δικαίου, τὴν ὑπομονὴν ἐν τοῖς δεινοῖς καὶ τὴν ἀνδρείαν ἐν τοῖς κινδύνοις. Ἐπὶ τῆς ἀκλονήτου ταύτης πέτρας τῆς πίστεως, ὡς ἐπὶ θεμελίου οὔσα ὠκοδομημένη ἡ Ἑλληνικὴ φυλὴ ἠδυνήθη νὰ ἐξέλθῃ νικηφόρος διὰ μυρίων κινδύνων καὶ δεινῶν καὶ ἰδρῶσιν τὸ ἐλευθέρων τοῦτο κράτος. Ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀκλονήτου πέτρας, τῆς πίστεως, πρέπει νὰ οἰκοδομηθῇ καὶ τὸ κτίριον τῆς ἐλευθερίας Ἑλληνικῆς Πολιτείας, ἐὰν θέλῃ νὰ μεγαλυνθῇ καὶ εὐδαιμονήσῃ τὸ ἔθνος. Ἰνα ὑπάρχῃ ὅμως ἀληθὴς καὶ σταθερὰ πίστις, ὀφείλει νὰ ὑπάρχῃ ἀνεπτυγ-

μένος κληρος καὶ ἵνα ὑπάρχῃ ἀνεπτυγμένος κληρος, ὀφείλει ἡ Πολιτεία ἐρχομένη ἀρωγὸς εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ ἰδρῦσῃ ἐκκλησιαστικὴν ἢ ἐκκλησιαστικὰς σχολὰς, ἐν αἷς νὰ ἀναπτύσσεται ὁ Κληρος. Ὅφειλει δὲ ἡ Πολιτεία νὰ πράξῃ τοῦτο τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον τὰ μέσα πρὸς συντήρησιν τῶν σχολῶν τούτων κατὰ μέγα μέρος δὲν θὰ ἐπιβαρύνωσι τὴν Πολιτείαν, προθύμου οὕσης τῆς ἐκκλησίας νὰ προσφέρῃ κατὰ τὸ ἐνὸν τὰ πρὸς τοῦτο μέσα.

II

Εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος ἐκ τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ ἡ προσοχὴ τοῦ αἰοιδίμου Κυβερνήτου Καποδιστρίου ἐστράφη πρὸς τὴν Ἑκκλησίαν, εἰς ἣν κατὰ μέγα μέρος ὤφειλεν ἡ Ἑλλάς τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἐνεργειῶν πρὸς ἀνύψωσιν τῆς Ἑκκλησίας πρωτίστην θέσιν κατέχει ἡ δι' αὐτοῦ ἰδρυσις Ἑκκλησιαστικῆς σχολῆς ἐν Πόρῳ, τῆς πρώτης Ἑκκλησιαστικῆς σχολῆς τῆς ἰδρυθείσης ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι. Τῇ 18 Δεκεμβρίου 1829, ὀλίγον λοιπὸν χρόνον μετὰ τὴν εἰς Ἑλλάδα καθόδον του, ἀπέστειλεν ὁ αἰοιδίμος Κυβερνήτης ἐγκύκλιον (ἀριθ. 246 Παρβλ. Γεν. Ἐφημ. τῆς Ἑλλάδ. ἀρ. 88 σελ. 349) πρὸς τοὺς πανιερωτάτους Μητροπολίτας καὶ θεοφιλεστάτους Ἐπισκόπους κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπικράτειαν, ἐν ᾗ ἀναγνωρίζων τὸ ὀρθὸν τῶν ἀποφάσεων τῆς ἐν Ἀργεῖ Συνελεύσεως, ἣτις ἔθηκεν «ὡς βάσιν τῆς πολιτικῆς τοῦ ἔθνους ἐπανορθώσεως τὴν διὰ τῆς ἱερᾶς θρησκείας καὶ τῆς ὀρθῆς παιδείας ἠθικὴν τῶν πολιτῶν διαμόρφωσιν» προσθέτει· «Δὲν σὰς λανθάνει, σεβάσμιοι ἱεράρχαι, ὅτι οἱ προβιβαζόμενοι εἰς τὸ μέγα καὶ ὑψηλὸν τοῦ ἱερέως ἐπάγγελμα ἐμπιστευμένοι «τὴν καλὴν παρακαταθήκην» τοῦ θεοῦ Πυχίου ὀφείλουσι πολὺ πρότερον νὰ ἐντραφῶσιν εἰς τοὺς λόγους τῆς πίστεως καὶ τῆς καλῆς διδασκαλίας διὰ νὰ γενῶσιν ἱκανοὶ νὰ διδάσκωσιν ἄλλους... Πρέπει νὰ ᾔνη καὶ νὰ φαίνωνται ἀνώτεροι τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἀρετὴν, ὄντες παντὸς μώμου ἐλεύθεροι καὶ ἀνέγκλητοι «ἵνα μὴ προσέρχωνται τοῖς ἀγιωτάτοις ἀνίπτοις χερσὶ καὶ ἀμυήτοις ψυχαῖς» κατὰ τὸν μέγαν Γρηγόριον. Τοιοῦτους θέλουν οἱ ἱεροὶ νόμοι τοὺς προβιβαζομένους εἰς ἱερατικὸν βαθμὸν διὰ νὰ ᾔνη εἰς τὸν λαὸν διδάσκαλοι τῆς ἀρετῆς μετὰ τὸν λόγον καὶ τῶν καλῶν ἔργων εἰσηγηταὶ μετὰ τὸ πρακτικὸν παρά-

δειγμα. Ἀλλὰ τοιοῦτοι εἶνε ἀδύνατον ν' ἀποβῶσιν, ἐὰν δὲν λαβῶσι καὶ παιδεῖαν ἀρμόζουσαν καὶ ἄσκησιν μακρὰν ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν ἐναρέτων καὶ πεπαιδευμένων τὴν ἱερὰν παιδείαν διδασκάλων καὶ ὑπὸ τὴν ἄγρυπνον ἐπιμέλειαν τῆς κυβερνητικῆς τοῦ ἔθνους ἀρχῆς. Πεισιμένοι σταθερῶς εἰς τὴν ἀναντιρρητον ταύτην ἀλήθειαν καταγινόμεθα νὰ συστήσωμεν ἤδη σχολεῖον ἐκκλησιαστικὸν πλησίον τῆς Κυβερνήσεως εἰς τὴν ἐν Πόρῳ ἱερὰν Μονὴν τῆς Κοιμήσεως... Ἀλλά, διὰ νὰ προχωρήσωμεν ἀσφαλέστερον εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν ὑποτρόφων τούτων, ἣτις πρέπει νὰ γενῇ μετὰ τὴν ἀκρίβειαν καὶ εἰλικρίνειαν, ὅσην ἀπαιτεῖ τὸ ἀξίωμα τῆς ἐπαγγελίας, δὲν ἐκρίναμεν πρέπον καὶ δίκαιον νὰ λάβωμεν ἄλλους ὁδηγοὺς παρὰ τοὺς προστάτας τῆς ἐκκλησίας, οἵτινες ὡς πνευματικοὶ ποιμένες «γινώσκοντες τὰ ἑαυτῶν πρόβατα καὶ γινωσκόμενοι ὑπ' αὐτῶν» ἔχουσιν ἀναμφιβόλως καὶ πλείονα ζῆλον διὰ τὸν καταρτισμὸν τῆς Ἑκκλησίας, ἣτις διὰ τῆς βελτιώσεως τοῦ κλήρου θέλει ἀναλάβει τὴν παλαιὰν αὐτῆς δόξαν καὶ λαμπρότητα...» Ὅλιγον μετὰ τὴν ἐγκύκλιον ταύτην, τῇ 3 Φεβρουαρίου 1830 (πρβλ. Γεν. Ἐφημ. τῆς Ἑλλάδ. ἀριθ. 15 τοῦ ἔτους 1830 σελ. 57) ἐξεδόθη τὸ περὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς ταύτης διάταγμα, ἔχον ὡς ἀκολουθῶς· 1) τὸ ἐν τῇ νήσῳ Πόρου μοναστήριον τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς διορίζεται ὡς σχολεῖον ἐκκλησιαστικὸν διὰ τοὺς ἀφιερωθησομένους εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑπηρεσίαν, 2) τὴν διεύθυνσιν τοῦ καταστήματος τούτου θέλει ἐμπιστευθῇ ἡ Κυβέρνησις εἰς ἀνδράς δεδοκιμασμένους διὰ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ παιδεῖαν. 3) Ἡ Κυβέρνησις ἀναλαμβάνει ὡς ὑποτρόφους κατ' ἀρχὰς 15 μαθητευομένους ἡλικίας 12—18 ἐτῶν, τοὺς ὁποίους θέλει ἐκλέξει προσεχῶς, ἀπὸ τοὺς ὀνομαστικοὺς καταλόγους, τοὺς ὁποίους προσεκλήθησαν νὰ καθυποβάλλωσιν, οἱ κατὰ τὴν ἐπικράτειαν πανιερώτατοι ἀρχιερεῖς. 4) Εἶνε δεκτοὶ ἐπίσης ἐκτὸς τῶν ὑποτρόφων τούτων, ὅσοι παῖδες σπουδαίας ἀγωγῆς καὶ μαρτυροῦντες κλίσιν ἀληθινὴν πρὸς τὸ ἱερατικὸν ἐπάγγελμα, δύνανται νὰ συνεισφέρωσιν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ καταστήματος τούτου γρόσια 70 κατὰ μῆνα. 5) Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, ἡ κατ' ἑλληνικὰ καὶ ἡ ἱερὰ ἱστορία θέλουν διδάσκεισθαι πρὸς τὸ παρὸν εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν σχολεῖον. Θέλουν δὲ εἰσαχθῇ ἀκολουθῶς καὶ ἄλλα μαθήματα καὶ διδάσκαλοι εἰς ἕκαστον κλάδον τῶν γνώσεων, τὰς

ὁποίας ἀπαιτεῖται νὰ ἔχωσιν οἱ μέλλοντες νὰ ἀφιερωθῶσιν εἰς τὴν ἱερατικὴν λατρείαν. 6) Ἰδιαιτέρον διάταγμα θέλει κανονίσει τὰ περὶ τοῦ ὁργανισμοῦ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ τούτου σχολείου, τὰ καθήκοντα τῶν διδασκάλων καὶ τὰ χρεὲς τῶν μαθητῶν.

Μετ' ὀλίγον τῇ 6 Μαρτίου 1830 ἐξεδόθη τὸ ἀνωτέρω μνημονευθὲν ἰδιαιτέρον διάταγμα τὸ κανονίζον τὰ τῆς Σχολῆς ταύτης (Πρβλ. Γεν. Ἐφημ. 81 τοῦ ἔτους 1830 σελ. 387). Κατὰ τὸ διάταγμα τοῦτο τρεῖς διορίζονται διευθύνται τῆς Σχολῆς ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως. Τούτων ὁ μὲν ἐπιφορτίζεται τὴν ἐφορίαν τοῦ καταστήματος, ὁ δὲ τὴν διεύθυνσιν τῶν μαθημάτων, ὁ δὲ τὴν οἰκονομικὴν ὑπηρεσίαν. Οἱ δύο πρῶτοι θέλουσι διδάσκει καὶ μαθήματα. Οἱ μαθηταὶ φέροντες ἰδίαν στολὴν θέλουσι εἶσθαι ἐσωτερικοί.

Τῇ 30 Ὀκτωβρίου τοῦ 1830 ἐγένετο ἡ ἑναρξὺς τῶν μαθημάτων τῆς σχολῆς συναχθέντων ἀρκετῶν μαθητῶν καὶ διορισθέντων διευθυντῶν τῆς σχολῆς τοῦ ἁγιορείτου Βενεδίκτου καὶ τοῦ Προκοπίου Δενδρινοῦ Ἀθωνίτου καὶ τούτου, τοῦ ἡγουμένου τῆς Μονῆς ἀναλαμβάνοντος τὴν οἰκονομικὴν ὑπηρεσίαν. Κατὰ τὴν ἑναρξὺς τῶν μαθημάτων παρῆσαν πάντες οἱ ἐν τέλει καὶ ὁ ῥώσσος πλοίαρχος Ἐπαντσχιν, ὅστις καὶ συνεισφορὰν διενήργησε μεταξὺ τῶν ῥώσσων ἀξιωματικῶν ὑπὲρ τῆς σχολῆς (πρβλ. Γεν. Ἐφημ. ἀριθ. 89 τῆς 12 Νοεμ. 1835 σελ. 420). Κατὰ τὴν τελετὴν δὲ ταύτην τῆς ἐνάρξεως καὶ οἱ διδασκαλοὶ τῆς Σχολῆς Βενέδικτος καὶ Προκόπιος συντόμους ἐξεφώνησαν λόγους (Αὐτόθι). Τῇ 9 Νοεμβρίου ἔγραψεν ὁ εὐσεβὴς Καποδίστριας πρὸς τοὺς διδασκάλους τῆς σχολῆς συγγαίρων ἐπὶ τῇ ἐνάρξει καὶ παρατηρῶν «ἀρχὴν τοῦ θείου ἔργου ποιούμενος, ὡς εἰκός, τὸν Θεόν, εὐχόμεθα μεθ' ὑμῶν νὰ ἴδωμεν ἀξίους καρποὺς τῶν πνευματικῶν σας κόπων τῶν προσπαθειῶν τῆς Κυβερνήσεως καὶ τῶν προσδοκιῶν τοῦ ἔθνους» (Γεν. Ἐφημ. τοῦ 1830 σελ. 423). Ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ κατετάχθησαν κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ πρώτῃ τάξει μαθηταὶ 15, οἵτινες ἐδιδάσκοντο ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων διδασκάλων κατ' ἀρχὰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν, τὴν ἱεράν κατήχησιν καὶ ἱστορίαν καὶ τὴν περὶ τὰς ἱεροτελεστίας τάξιν, ἔπειτα δὲ καὶ λογικὴν καὶ ῥητορικὴν καὶ τὴν ἐξήγησιν τῶν θείων Γραφῶν καὶ τὴν δογματικὴν θεολογίαν καὶ μεθοδικὴν τῶν ἐκκλ. κανόνων διδασκαλίαν (Γεν. Ἐφημ. ἀριθ. 13 παραρ. τοῦ 1831). Τὰς

δαπάνας τῆς σχολῆς κατέβαλλε κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ Κυβέρνησις, ἔπεμπον δὲ βοηθείας καὶ οἱ ἐπίσκοποι καὶ τινες τῶν ἱερῶν Μονῶν (Γεν. Ἐφημ. ἀριθ. 81 τοῦ 1830 σελ. 389 πρβλ καὶ σελ. 414 καὶ 420).

Ἡ σχολὴ αὕτη διήρκεσεν μέχρι τῆς τελευτῆς τοῦ αἰοδίου Κυβερνήτου, εἴτα δὲ διελύθη.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος)

Κ. Ι. Δουβουνιώτης

Ἡ ΤΗΣ ΙΕΡΟΣΥΝΗΣ ΙΕΡΑ ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ

Ἐν τῷ μυστηρίῳ τούτῳ ὁ κανονικῶς ἐκλεγόμενος λαμβάνει διὰ τῆς χειροθεσίας τοῦ Ἐπισκόπου τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριν, ἵνα διδάσκη τὸν λόγον τῆς ἀληθείας, τελῇ τὰ μυστήρια καὶ ποιμαίνῃ τὴν ποίμνην τοῦ Χριστοῦ. Τελεῖται δὲ τὸ μυστήριον τοῦτο ἐν τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ λειτουργίᾳ κατὰ τὴν αὐτὴν σχεδὸν τάξιν καὶ ἐπὶ τῶν τριῶν ἱερατικῶν βαθμῶν, οἵτινές εἰσιν ὁ τοῦ διακόνου, τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ ἐπισκόπου, οὐχὶ ὅμως καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν τῆς θείας καὶ ἱερᾶς λειτουργίας στιγμὴν, ἥτις διαφέρει συμφῶνως πρὸς τὸν βαθμὸν καὶ τὸ ἔργον τοῦ χειροτονουμένου, ὡς διαφέρουσιν οὐσιωδῶς καὶ αἱ προσευχαὶ καὶ τὰ λοιπά, τὰ ἐν τῇ τελετῇ τοῦ μυστηρίου λεγόμενα. Καὶ δὴ ὁ διάκονος μὲν χειροτονεῖται μετὰ τὸν ἁγισμὸν τῶν τιμίων δώρων, ὅτε ἄρχεται ἡ εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν παρασκευή, διότι ἔργον τοῦ διακόνου κύριόν ἐστι τὸ διακονεῖν τῇ τραπέζῃ τοῦ Κυρίου. Ὁ πρεσβύτερος δὲ χειροτονεῖται ἀμέσως μετὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον, ὅτε πρόκειται ν' ἁγιασθῶσι τὰ τίμια δῶρα, διότι ἔργον τοῦ πρεσβυτέρου κύριόν ἐστι τὸ ἁγιάζειν αὐτά. Ὁ ἐπίσκοπος δὲ χειροτονεῖται μετὰ τὸν τρισάγιον ὕμνον, ἵνα ὡς προεστὼς προσαγορεύσῃ τὸν λαὸν διὰ τοῦ, «Εἰρήνη πᾶσι», καὶ κηρύξῃ τὸ Εὐαγγέλιον, ὅπερ ἀνέκαθεν τὸ ἐξαίρετον καὶ κύριον ἦν τοῦ ἐπισκόπου ἔργον.

Τελεῖται δὲ ἡ τοῦ διακόνου χειροτονία οὕτω. Δύο διάκονοι ὁδηγοῦσι τὸν ὑποψήφιον πρὸς τὰς ἀγίας θύρας καί, προσκυνήσαντες τὸν ἐπίσκοπον, καθήμενον ἐξ ἀριστερῶν τῆς ἀγίας τραπέζης καὶ ἐκπροσωποῦντα τὸν χειροτονοῦντα Χριστόν, ἐκφωνοῦσι, «Κέλευσον, κελεύσατε, κέλευσον, Δέσποτα ἅγιε». Τὸ πρῶτον, «κέλευσον», ἀναφέρεται εἰς τὸν λαόν, τὸ δεύτερον, «κελεύσατε», εἰς τὸν κλῆρον καὶ τὸ

τρίτον, «κέλευσον», εἰς τὸν ἐπίσκοπον, διότι ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοῦ Χριστιανισμοῦ χρόνους ὁ λαὸς καὶ ὁ κληρὸς ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐπισκόπου ἐνήργουν τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀναλαμβάνοντος διακονίαν ἐκκλησιαστικὴν. Ὁ ὑποψήφιος πίπτει τότε ταπεινῶς εἰς τοὺς πόδας τοῦ ἐπισκόπου, ὅστις εὐλογεῖ αὐτόν. Κατόπιν οἱ διάκονοι περιφέρουσι τρεῖς τὸν ὑποψήφιον περὶ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, εἰς σημεῖον, ὅτι ἐπαγγέλλεται ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὸ διηνεκὲς τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὸς δὲ ἀσπάζεται τὰς γωνίας τῆς ἁγίας τραπέζης, εἰς ἐνδειξιν σεβασμοῦ πρὸς τὸν Θρόνον τοῦ Θεοῦ, μεθ' ἑκάστην δὲ περιφοράν, ποιῶν μεγάλην μετάνοιαν, ἀσπάζεται ἅμα τὴν χεῖρα καὶ τὸ ἐπιγονάτιον τοῦ ἐπισκόπου, ὅπερ σημαίνει τὴν ὑποταγὴν αὐτοῦ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἐπισκόπου. Τοῦ πνευματικοῦ τούτου χοροῦ τελουμένου, ψάλλονται οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἐκεῖνοι ἱεροὶ ὕμνοι, ἐν οἷς προβάλλεται τῷ χειροτονουμένῳ τὸ παράδειγμα τῶν Μαρτύρων, ἵνα ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν τῶν χριστιανικῶν μυστηρίων διακονίαν, θυσιάζων ἑαυτὸν καὶ μέχρι μαρτυρίου, ἔτι δὲ τὸ παράδειγμα τῶν Ἀποστόλων, ἵνα ὡς κανὼν χρησιμεύῃ ἐν τῇ τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν διδασκαλίᾳ, καὶ τέλος τὸ παράδειγμα τῆς Θεοτόκου, ἵνα μιμηταὶ τὴν ἀγνότητα αὐτῆς κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα καί, ταῖς εὐχαῖς αὐτῆς ἐνδυναμούμενος καὶ κραταιούμενος, προάγῃ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὸν κατὰ Θεὸν βίον τῶν μελῶν αὐτῆς. Μετὰ ταῦτα ὁ χειροτονούμενος διάκονος κλίνει πρὸς τῆς ἁγίας Τραπέζης τὸ δεξιὸν μόνον γόνυ, ὡς μὴ ἐπιβληθέντος ἔτι αὐτῷ ὅλου τοῦ ζυγοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ στηρίζει ἐπ' αὐτῆς τὰς τε χεῖρας καὶ τὸ μέτωπον, σημαίνων οὕτως, ὅτι πάσας αὐτοῦ τὰς δυνάμεις ἀφιερῶ τῷ Θεῷ. Ὁ ἐπίσκοπος δέ, ἐγειρόμενος τότε, ἐπιτίθησι τὴν δεξιάν καὶ τὸ ἄκρον τοῦ ὠμοφορίου ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου καὶ προσκαλεῖ ἅπασαν τὴν ἐκκλησίαν, ἵνα μετὰ σὺν τῆς εὐχῆς τῆς χειροτονίας. Ἐν τῇ εὐχῇ ταύτῃ ἐπικαλεῖται ὁ ἐπίσκοπος ἐπὶ τὸν χειροτονούμενον, ὃν τρεῖς εὐλογεῖ, τὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάριν, ἐξαίτουμένος ὑπὲρ αὐτοῦ τὰ πνευματικὰ χαρίσματα, τὰ ἀναγκαῖα τῷ βαθμῷ, εἰς ὃν προχειρίζεται, ἅπασα δὲ ἡ Ἐκκλησία συνεύχεται μετὰ τοῦ ἐπισκόπου, ἀναβοῶσα ὁμοθυμαδόν, «Κύριε ἐλέησον». Μετὰ τὴν χειροτονίαν δὲ παραδίδωσιν ὁ ἐπίσκοπος τῷ χειροτονηθέντι τὰ ἱερὰ ἄμφια, ἐκφωνῶν εἰς ἐπήκουσιν ἀπάσης τῆς ἐκκλησίας,

«ἄξιος», αὕτη δὲ ἐπευφημοῦσα, ἐπαναλαμβάνει τὴν αὐτὴν ἐκφώνησιν. Ἐν τέλει ὁ νεοχειροτονηθεὶς διακονεῖ τῇ τραπέζῃ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν ἀχράντων κοινωνεῖ μυστηρίων.

Κατὰ τὸν αὐτὸν περίπου τρόπον χειροτονεῖται καὶ ὁ πρεσβύτερος. Τὸν ὑποψήφιον πρεσβύτερον περιάγει περὶ τὴν ἁγίαν τράπεζαν ὁ πρωτεύων ἱερεύς, κλίνει δὲ μετὰ τὸν πνευματικὸν χορὸν ἀμφοτέρω τὰ γόνατα πρὸς τῆς ἁγίας τραπέζης, ὡς ἐπιβιβαλλομένου αὐτῷ ὅλου τοῦ ζυγοῦ τοῦ Χριστοῦ. Χειροτονηθεὶς δέ, λαμβάνει ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἀμφοῖς καὶ τὸ λειτουργικὸν βιβλίον, ὡς ἔχων τὴν ἐξουσίαν τοῦ τελεῖν τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν. Πρὸς τοῦτοίς, μετὰ τὴν μεταβολὴν τοῦ ἄρτου εἰς θεῖον σῶμα, ἐγχειρίζει τῷ χειροτονηθέντι πρεσβυτέρῳ ὁ ἐπίσκοπος μερίδα ἐξ αὐτοῦ, παραγγέλλων αὐτῷ, ἵνα τὴν παρακαταθήκην ταύτην φυλάξῃ μέχρι τῆς παρουσίας τοῦ Κυρίου. Τὴν ἱερωτάτην δὲ ταύτην παρακαταθήκην κρατῶν ἐπὶ τῶν χειρῶν, ἵσταται ὀπίσθεν τῆς ἁγίας τραπέζης, ὥς οὐ ἀκούσῃ τὴν ἐκφώνησιν, «Τὰ Ἅγια τοῖς ἁγίοις». Τότε προσέρχεται εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν καὶ μετ' αὐτὴν περαίνει τὴν λειτουργίαν, ἀναγινώσκων τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν.

Πομπωδεστέρα εἶναι ἡ χειροτονία τοῦ ἐπισκόπου. Ἐπειδὴ ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος γίνεται μέτοχος τῆς ἀρχιερωσύνης τοῦ Χριστοῦ, οὐ μόνον ὑπὸ πολλῶν χειροτονεῖται ἐπισκόπων, ἵνα οὕτω σημαίνεται ἡ τὸν Χριστὸν ἔχουσα κεφαλὴν ἐκκλησία, ἀλλὰ καὶ ἐπιτίθεται, πλὴν τῶν χειρῶν τῶν ἐπισκόπων, ἐπὶ τοῦ χειροτονουμένου ἐπισκόπου καὶ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, ἵνα ἔτι μᾶλλον καταφαίνεται, ὅτι αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐστὶν ὁ χειροτονῶν. Ἐτι δὲ προηγείται τῆς χειροτονίας ἡ ἐν μέσῳ τοῦ νηοῦ γινομένη ὑπὸ τοῦ ὑποψηφίου ὁμολογία τῆς πίστεως, διότι ὁ ἐπίσκοπος τίθεται ὡς φωστὴρ ἐν κόσμῳ, ἡ πίστις ἄρα αὐτοῦ ἀνάγκη ἀναμφίβολος νὰ ᾖ. Περιάγουσι δὲ τὸν χειροτονούμενον ἐπίσκοπον κύκλῳ τῆς ἁγίας τραπέζης οἱ ὁμοταγεῖς ἐπίσκοποι, εἶτα δὲ ὁ πρωτεύων ἐπίσκοπος, εὐλογήσας αὐτὸν τρεῖς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ἐν ὀνόματι τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἀναγινώσκει τὴν εὐχὴν τῆς χειροτονίας, ἣν ἐπισφραγίζει δι' ἐτέρας κατανυκτικῆς εὐχῆς, ἐν ᾗ δέεται, ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ποιήσῃ τὸν χειροτονούμενον γενέσθαι μιμητὴν τοῦ ἀληθινοῦ Ποιμένου, ὁδηγὸν τῶν φλῶν, φῶς τῶν ἐν σκότει, παιδευτὴν ἀφρόνων, διδά-

σκαλον νηπίων καὶ φωστῆρα ἐν κόσμῳ. Μετὰ τὴν χειροτονίαν τελεῖ ὁ νέος ἐπίσκοπος σὺν τοῖς ἄλλοις ἐπισκόποις τὴν θείαν καὶ ἱερὰν λειτουργίαν.

Ἦδη ἐν τῇ τοῦ Νόμου ἐκκλησίᾳ οἱ τῷ λευϊτικῷ ἱερατεῖ ἀνήκοντες ἐξόχως πάνυ ἐτιμῶντο ὡς ἄγγελοι Κυρίου Σαβαώθ, ἄχρι δὲ τοῦδε ἀναμνησκόμενοι αὐτῶν μετὰ πόθου οἱ Ἰσραηλῖται, ἀναφωνοῦσι κατὰ τὴν παρ' αὐτοῖς καθιερωμένην ἡμέραν τοῦ Ἐξιλασμοῦ. «Ὁμοία τῷ κυαναυγεῖ στερεώματι, ὁμοία ταῖς ἐκτινχσομέναις ἐκ τοῦ περιλαμπομένου οὐρανοῦ ἀστραπαῖς, ὁμοία τῷ ἐπὶ τῶν νεφελῶν ἐπιφαινομένῳ ποικιλοχρῶ τόξῳ, ὁμοία τῷ ἐν μεγαλοπρεπεῖ ἀνθῶνι θάλλοντι ῥόδῳ, ὁμοία τῇ φαιδρυνούσῃ τὴν ὄψιν τοῦ νυμφίου χαρᾷ, ὁμοία τῷ ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς τῆς ἀνατολῆς σελαγοῦντι ἄστρῳ ἦν ἡ τοῦ ἱερέως μορφή. Μακάριος ὁ ὀφθαλμός, ὁ τὸ μεγαλοπρεπὲς θεωρήσας ἀνάκτορον, ἐν ᾧ ἠυδόκησεν ὁ Αἰώνιος. Μακάριος ὁ ὀφθαλμός, ὁ θεωρήσας, πῶς ὁ ἱερεὺς καθωσιούτο εἰς τὴν διακονίαν τοῦ Κυρίου, πῶς ἐπεκαλεῖτο ἐν ἀγιότητι τὸ ὄνομα Αὐτοῦ. Μακάριος ὁ ὀφθαλμός, ὁ τὸ ἱερὸν θεωρήσας τάγμα ἐν τῷ ἀγιασματι τοῦ Θεοῦ κινούμενον. Μακάριος ὁ ὀφθαλμός, ὁ τὰ νέφη θεωρήσας τοῦ θυμιάματος ἐν ταῖς πληθούσαις ὑπεραιωρούμενα στοαῖς. Ταράσσεται ἡ καρδίᾳ ἡμῶν ἐπὶ τῇ ἀναμνήσει αὐτῶν» (πρβ. Sachs, Die Festgebete der Israeliten, IV Th. S. 343—345). Πολλῷ δὲ μᾶλλον ἐν τῇ τῆς Χάριτος ἐκκλησίᾳ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς σφειδρα ἐτιμήθησαν οἱ λειτουργοὶ αὐτῆς, οἱ κατὰ τὸν ἱερὸν Χρυσόστομον ἐξουσίαν ἐμπεπιστευμένοι, «ἦν οὔτε ἄγγελοι οὔτε ἀρχαγγέλοις ἔδωκεν ὁ Θεός. Τίς ἂν γένοιτο ταύτης ἐξουσίας μεῖζων; Πᾶσαν τὴν κρίσιν ἔδωκεν ὁ Πατὴρ τῷ Υἱῷ. Ὅρῳ δὲ πᾶσαν αὐτὴν τούτοις ἐγχειρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Υἱοῦ. Ὡς περ γὰρ εἰς οὐρανοὺς ἦδη μετατεθέντες καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ὑπερβάντες φύσιν καὶ τῶν ἡμετέρων ἀπχλαγγέντες παθῶν, οὕτως εἰς ταύτην ἤχθησαν τὴν ἀρχήν», ἥ, ἄνευ «οὐ δύναται τις εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν». «Ὅτε δὲ τὴν μυστικὴν ὁ ἱερεὺς προσφέρει θυσίαν, αὐτῷ, κατὰ τὸν αὐτὸν ἱερὸν Χρυσόστομον, ἄγγελοι παρεστήκασι τῷ ἱερεῖ καὶ οὐρανίων δυνάμεων ἔπαν τάγμα βοᾷ καὶ ὁ περὶ τὸ θυσιαστήριον πληροῦται τόπος εἰς τιμὴν τοῦ κειμένου». Οὕτω περιγράφων ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος τὸ μεγαλεῖον καὶ τὸ ὕψος τῆς ἱερωσύνης ἐν τῷ ὁμωνύμῳ βιβλίῳ, ἐκφράζει πιστῶς τὸ περὶ αὐτῆς φρόνημα τῆς ἀρχαίας οἰκουμένης ἐκκλησίας.

Ἐξελέγοντο δὲ ἐν αὐτῇ καὶ ἐχειροτονοῦντο οἱ διάκονοι ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου, συνευδοκούσης καὶ τῆς χριστιανικῆς κοινότητος, δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν καὶ εὐχῆς σφζομένης ἐν ἀποστολικ. διαταγ. ἡ'. 18. Οὕτως ἐξελέγοντο καὶ ἐχειροτονοῦντο ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου καὶ οἱ πρεσβύτεροι, ἡ δὲ κατὰ τὴν χειροτονίαν αὐτῶν λεγομένη εὐχὴ ἀναγινώσκεται ἐν ἀποστολικ. διαταγ. ἡ'. 16. Μάλιστα δὲ κατὰ τὴν ἐκλογὴν ἐπισκόπου ἀναγκαῖοτάτον ἐκρίνετο, ὅπως οἱ τῆς ἐπαρχίας ἐπίσκοποι, οἱ πλησίον εὕρισκόμενοι, διαπυθάνωνται καὶ διακριθῶσι μετὰ τοῦ κλήρου τῆς χηρευούσης ἐπισκοπῆς καὶ τὴν γνώμην τοῦ αὐτόθι χριστιανικοῦ λαοῦ, οὗ ἐπιδοκιμάζοντος καὶ ἐγκρίνοντος, νομίμως ἐξελέγετο καὶ κανονικῶς ὁ ἀξιώτατος τῶν τῆς ἐπισκοπικῆς ἑδρας ἀξίων (πρβ. Ὠριγ. ὁμιλ. ἡ'. εἰς τὸ Λευϊτ. καὶ Cyr. epist. 68, πρὸς ἁ παρὰβλητέα καὶ ὅσα λέγει ὁ Lampridius ἐν τῷ 45 κεφ. τοῦ βίου Ἀλεξάνδρου τοῦ Σεύρου, ἐνθα ἐπικαλεῖται τὰ παρὰ Ἰουδαίοις καὶ χριστιανοῖς νομιζόμενα ὑπὲρ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος, ἐν ᾧ παραινεῖται ὁ λαὸς παρρησίᾳ ν' ἀποφαίνεται γνώμην περὶ τοῦ ποιοῦ καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν μελόντων νὰ διορισθῶσι πολιτικῶν ἀρχόντων). Κατὰ τὸν δ'. δὲ αἰῶνα καὶ ἐφεξῆς ἤσκουν μὲν τὴν κυριωτέραν δύναμιν καὶ ἐπιβρόχην ἐν ταῖς τῶν ἀνωτέρων κληρικῶν ἐκλογαῖς οἱ ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ ὅλως δὲν ἀπεκλείετο ὁ λαὸς καὶ ἐν αὐτῇ ἔτι, ὅπερ θαυμάστον εἰπεῖν, τῇ ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ (πρβ. Leon. M. epist. 10). Μόνον δὲ κατὰ τῶν ὀχλαγωγικῶς διεξαγομένων ἐκλογῶν, ἀφ' ὧν βίᾳ ἀπεμακρύνετο καὶ ἀπεκλείετο ὁ κληρὸς, διευτυπώθη ὁ ἱγ'. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ συνόδου κανῶν.

Ἐλαμβάνετο δὲ ὁ χειροτονούμενος ἐπίσκοπος συνήθως ἐκ τοῦ κλήρου τῆς χηρευούσης ἐπισκοπῆς καὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πρεσβυτέρων αὐτῆς καὶ διακόνων. Ἀλλ' ἔστιν ὅτε προεχειρίζοντο ἐπίσκοποι καὶ λαῖκοί, ἔτι δὲ καὶ κατηχούμενοι, ὡς περὶ τοῦ Μεδιολάνων Ἀμβροσίου ἱστορεῖται (Θεοδωρ. ἐκκλ. ἱστορ. δ'. 5, 6). Ὁ ἐκλεκτὸς ἐχειροτονεῖτο δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἐπισκόπων, οἵτινες κατὰ τὸν δ'. τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου κανῶνα τρεῖς τοῦλάχιστον ὄφειλον νὰ ᾧσι τὸν ἀριθμὸν, ἀνεγινώσκετο δὲ κατὰ τὴν χειροθεσίαν καὶ κατὰ τὴν εὐχὴν, οἷα ἡ ἐν ἀποστολικ. διαταγ. ἡ'. 5 σφζομένη. Τῇ ἀρχαίᾳ ταύτῃ τῆς χειροτονίας τελετῇ προσετέθησαν εἴτα καὶ ἄλλα τινὰ ἔθιμα, ὅσων ἡ τοῦ εὐαγγελίου ἐπιθε-

σις ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ αὐχένος τοῦ χειροτονουμένου, ὡς ἀναγινώσκομεν ἐν τῷ β'. κανόνι τῆς ἐν Κερθαγένῃ συνόδου τοῦ ἔτους 398 (πρβ. καὶ ἀποστολικ. διαταγ. η'. 4). Μετὰ τὴν χειροτονίαν δὲ ἐξεφώνει ὁ νεοχειροτονηθεὶς τὸν ἐκκλησιαστικὸν λόγον, ἀσπαζόμενος ἐν ἀρχῇ τὴν ἐκκλησίαν διὰ τοῦ ἀποστολικοῦ ἐκείνου ἀσπασμοῦ (Β'. Κορινθ. ιγ'. 13). «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετὰ πάντων ὑμῶν» (πρβ. καὶ ἀποστολ. διαταγ. ἐνθα καὶ ἀνωτέρω).

Φ. Η. Παπαδόπουλος

Ἀριθ. Πρωτ. 11367

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Νομάρχην Ἀττικῆς
(Συνέχεια, ὅρα προηγουμένον φύλλον).

Ἐμφυτεύσεις.

Ἐπειδὴ τὸ συνάλλαγμα τῆς διηνεκοῦς ἐμφυτεύσεως ἐκκλησιαστικοῦ ἢ πτωχικοῦ κτήματος δὲν ἀπαγορεύεται ὑπὸ τοῦ νόμου. Ἐν Νεαρχῇ 7 κεφ. 3 φέρεται: «ἐμφυτεύσιν συγχωροῦμεν ἐπὶ τε τοῦ λαμβάνοντος προσώπου ἐπὶ τε δύο τοῦ αὐτοῦ προσώπου κληρονόμων ἐφεξῆς, παίδων μέντοι μόνον ἀρρένων ἢ θηλειῶν κλπ.» (σχόλια Βαλσαμῶνος ἐν Συνόδῳ Νικαίας Β' καὶ IB' Ματθαίου Βλαστάρεως Ε' ἢ «αἱ κτήσεις τῶν εὐχῶν οἰκῶν δύνανται. ἐμφυτεύσθαι, πάντων τῶν μοναχῶν ἢ τῶν κληρικῶν ἐν τῷ συμβολαίῳ τῆς πράξεως συναινούντων καὶ φανερούντων συμφέρειν τὸ γινόμενον») Ἐν Νεαρχῇ δὲ 120 κεφ. 6 ἐπιτρέπεται ἵνα κτήματα ἀκίνητα μοναστηριακὰ «διηνεκῶς ἐμφυτευτικῶς δικαίῳ τοῖς βουλομένοις διδόναι».

Τοὺς ὅρους καὶ τὰ στοιχεῖα τῆς ἐμφυτεύσεως μοναστηριακῶν κτήματων ἐτροποποιήσαν οὐσιωδῶς δύο διατάγματα ἀπὸ 4]16 Ὀκτωβρίου 1836 καὶ 9]21 Ἰανουρίου 1837, ἐπὶ τῷ λόγῳ δὲ ὅτι, ἡμετὰ πάροδον τοῦ ὠρισμένου ὑπὸ τῆς Νεαρχῆς 7 καὶ 120 χρόνου ἐπιστροφῇ τοῦ κτήματος εἰς τὴν μονὴν ἀντιβαίνει πρὸς τὴν ἀληθῆ ἐννοίαν τῆς ιδιοκτησίας καὶ τὴν ἐπιμελῆ χρῆσιν τῆς ἐργασίας καὶ τῶν κεφαλαίων,

ἐθέλωρησαν ἀπαράδεκτον τὴν κατὰ τὸ ῥωμαϊκὸν καὶ βυζαντινὸν δίκαιον συμφωνίαν. Ἀλλ' ἀμφοτέρω τὰ Διατάγματα ταῦτα δὲν ἀναγράφουσι γενικοὺς κανόνας, οὐτικαστικούς ἢ τυπικούς περὶ νέου συναλλάγματος, φέρουσι δὲ μόνον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ Ἀρμανσπεργ καὶ δὲν φαίνονται δημοσιευθέντα ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῆς Κυβερνήσεως». Τοιοτοτρόπως τίθεται ἐν ἀμφιβολίᾳ τὸ κύρος αὐτῶν. Ἐν τούτοις τὸ μετὰ τὸ Σύνταγμα ἐκδοθὲν Β. Διάταγμα τοῦ 1858 ἐν ἀρθ. I' ἀναφέρει ὅτι «ἐμφυτεύσις μοναστηριακοῦ κτήματος τότε μόνον δύναται νὰ ἐπιτραπῇ ὅταν συμφωνηθῇ καὶ ὁ τῆς διανομῆς χρόνος κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Διατάγματος τῆς 9 Ἰανουαρίου 1837 καὶ τοῦ περὶ φυτειῶν νόμου τῆς 15 Ἰανουαρίου 1837».

Ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ Διατάγματος τοῦ 1858 πλεῖστα ἀγροτικὰ κτήματα παρεδόθησαν εἰς ἐμφυτεύσιν καὶ ὑπὸ τοὺς ὅρους τοῦ ἀρθρου 4 τοῦ νόμου τῆς 9 Ἰανουαρίου 1837 ἐκτελεῖται διανομή, ἣν κανονίζει ἐπιτροπὴ ἐκ τριῶν πραγματογνωμόνων. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐξακολουθεῖ καὶ σήμερον ἐφαρμοζόμενον καὶ αἰτήσεις σχετικαὶ ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ὑπουργείου ἐκκρεμεῖς καὶ αἱ μοναὶ ἀπογομνοῦνται ὡς ἡμέραι ἀγροτικῶν γαιῶν ἀπεράντων διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἐμφυτεύσεως ἐπὶ διανομῇ ἀπολύτου συγκυριότητος.

Ἐπειδὴ ὁ νόμος τῆς 15 Ἰανουαρίου 1837 περὶ φυτειῶν καὶ ἐθνικῶν γαιῶν ἀφεώρα εἰς τὴν τύχην τῶν πρὸ τοῦ 1837 γενομένων ἐμφυτεύσεων ἐπὶ ἐθνικῶν γαιῶν, εἴτε ἀδείᾳ κυβερνητικῇ, εἴτε αὐθαίρετως, καὶ τὸν δικακονοισμόν τῶν μεταξὺ τῶν ἐμφυτευτῶν καὶ τοῦ δημοσίου παρωχημένων σχέσεων (ὅρα καὶ ἐγκύκλιον ὑπουργείου Οἰκονομικῶν τῆς 6 Ἰουλίου 1871) Β. Διάταγμα μετὰ τὸ Σύνταγμα ἐκδοθὲν ἄνευ ἐντολῆς τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας (Ἀρείου Πάγου ἀπόφασις 48 τοῦ 1885) δὲν ἠδύνατο ἀναμφιβόλως νὰ ἐφαρμόσῃ τὰς εἰδικὰς διατάξεις τοιοῦτου νόμου εἰς τὸν μετὰ τὸ 1835 χρόνον καὶ μάλιστα νὰ παρατείνῃ αὐτὸν εἰς ἐμφυτεύσεις τῶν μοναστηριακῶν κτήματων. Ἀλλὰ καὶ τὸ διάταγμα τῆς 9/21 Ἰανουαρίου 1837, τὸ ὅποσον ὡς στήριγμα ἐπικαλεῖται ὁ ὑπουργὸς τοῦ 1858 καὶ ἂν θεωρηθῇ ἔχον ἰσχὺν νόμου δὲν παρέχει γενικοὺς κανόνας περὶ τοῦ εἶδους καὶ τῶν στοιχείων τῆς ἐμφυτεύσεως. Ἀλλως ὁ νόμος τῆς 9/21 Ἰανουαρίου 1837 κατηργήθη ρητῶς ὑπὸ τοῦ νόμου ΤΠΣ' τῆς 24 Μαρτίου

1871 καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡ βᾶσις τῆς διατάξεως τοῦ Β. Διατάγματος τοῦ 1858 ᾔρθη.

Ἐπειδὴ κατὰ ταῦτα τὰ συναπτόμενα συναλλάγματα ἐμφυτεύσεως ἀντιτίθενται ὅλως πρὸς τὰς Νεαρὰς 7 καὶ 120 καὶ γαῖαι ἐκτεταμέναι μεγάλης ἀξίας καθίστανται ἰδιωτῶν κτήσεις.

Ἐπειδὴ πλὴν τούτων κατηγγέθη ἡμῖν ὅτι ἡγούμενοι μοναστηρίων καὶ πρὸς συγγενεῖς αὐτῶν συνελήθησαν, ὅπερ ρητῶς ἀπαγορεύεται ὑπὸ τῆς Νεαρᾶς 120 κεφ. 7 καὶ 11 «τοῖς δὲ οἰκονόμοις καὶ διοικηταῖς καὶ χαρτουλαρίοις τῶν ὁπουδήποτε ὄντων εὐαγῶν οἴκων καὶ τοῖς αὐτῶν γονεῦσι τε καὶ παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἢ κατὰ γένος ἢ κατὰ γαμικὸν δίκαιον αὐτῆς συναπτομένοις μισθώσεσι ἢ ἐμφυτεύσεσι ἢ ἀγορασίαις ἢ ὑποθήκαςπραγμάτων ἀκινήτων τοῖς αὐτῆς εὐαγέσιν οἴκοις προσηκόντων ὑπείσιέναι ἢ δι' ἐκυτῶν ἢ διὰ παρενθέτου προσώπου, καθὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ βασιλίδι πόλει οὖσιν, ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ποιναῖς ἀπαγορεύομεν». Ὅθεν καὶ ὡς πρὸς ταῦτα δέον ἡ διοικητικὴ ἀρχὴ νὰ λάβῃ σύντονα μέτρα.

Ἐπειδὴ γενικῶς πᾶσα ἐκποίησις μοναστηριακοῦ κτήματος (πρᾶσις, ἀνταλλαγή, ἐμφύτευσις κλπ.) εἰς τὸν ἐγένετο κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ὅρους τοῦ κανονικοῦ δικαίου (ἢ τὰ κατὰ τόπους ἔθιμα ἰδίως ἐπὶ ἐμφυτεύσεως ὅτε ταῦτα ἐφ' ἑρμηνείᾳ τυγχάνουσι) εἶνε ἄκυρος καὶ χωρεῖ διεκδίκησις κατὰ παντὸς κατόχου ὅστις ἀπόλλυσι καὶ τὸ ἀντίτιμον (Νεαρὰ 120 κεφ. 9 καὶ 11, Συνόδου Νικαίας Β' καν. 12, Συνόδου Ἀγκύρας καν. 15 Συνδικὸν ὑπόμνημα πατριάρχου Ἀλεξίου ἀναργύρως ἀνατρέπει καὶ ἄκυρον). Φωτίου Νομοκαν' ΙΑ' Α).

Διὰ ταῦτα

Παρακαλοῦμεν ἵνα ἐπιληφθῇτε τῆς ἐξετάσεως πάσης τοιαύτης ὑποθέσεως καὶ προβῇτε εἰς πᾶν μέτρον νόμιμον πρὸς περιφρούρησιν καὶ διάσωσιν τῶν μοναστηριακῶν περιουσιῶν· ἰδίως δὲ νὰ παραγγείλητε τὰ ἐν τῇ περιφερείᾳ ὑμῶν ἡγουμενοσυμβούλια ὅπως προβῶσιν εἰς προσβολὴν πάσης ἐκποιήσεως καὶ ἰδίᾳ ἀνταλλαγῆς καὶ ἐμφυτεύσεως, ἥτις ἐγένετο κατὰ παράβασιν τῶν κειμένων νόμων καὶ ἐπὶ ζημίᾳ τῶν μονῶν.

Παρακαλοῦμεν πρὸς τούτοις ὑμᾶς ὁσάκις ἐλ τῇ διαχειρίσει τῆς περιουσίας τῶν μονῶν λαμβάνετε γνῶσιν πράξεων ἐκ προβέσεως πρὸς βλάβην αὐτῆς ἐνεργουμένων νὰ ἐπιδιώκητε τὴν αὐστηρὰν ἐφαρμο-

γὴν τοῦ ἐν ἀχρηστίᾳ περιπεσόντος ἀρθρου 439 τοῦ ποινικοῦ νόμου.

Τὰ πορίσματα τῆς ἐνεργείας ὑμῶν θέλετε διαβιβᾶσαι ἡμῖν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Ἰουλίου 1902.

Ὁ Ὑπουργὸς
Α. ΜΟΜΦΕΡΡΑΤΟΣ

ΘΕΙΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ

(γενόμενον ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγ. Δημητρίου Πλάκας κατὰ τὴν 26 Ὀκτωβρίου 1908 ὑπὸ τοῦ ἱεουργήσαντος ἀρχιμ. Ζαχ. Α. Διανὰ ἱερέως ἐν τῷ Ἐφηβείῳ Ἀβέρῳφ).

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον).

Β'.

Ἄλλ' αἱ περίοδοι τῆς ἱστορίας, ἀγαπητοί, καὶ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα ἐπαναλαμβάνονται σχεδὸν τὰ αὐτὰ εἰς τὰς ἐκάστοτε γενεὰς ὑπὸ διάφορον τύπον καὶ ὑπὸ ἄλλην μορφήν, ὡς οἱ διάφοροι τύποι τοῦ συρμοῦ μεταποιοῦνται ἐκάστατε, ἐνῶ κατ' οὐσίαν ὁ συρμὸς μένει ὁ αὐτός. Κατὰ ταῦτα τὸ ἱστορικὸν γεγονὸς τῆς σημερινῆς περικοπῆς τοῦ εὐαγγελίου, καὶ τῆς σημερινῆς ἐορτῆς, κατ' οὐσίαν τὸ αὐτὸ ὄν, ἐπαναλαμβάνεται ἐν εὐρυτέρᾳ ἐννοίᾳ καὶ ὑπὸ ἄλλην μορφήν κατὰ τοὺς μετὰ ταῦτα χρόνους, ἥτοι κατὰ τοὺς μέσους καὶ νεωτέρους χρόνους καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

Ὁ διωγμός, ὃν ὑφίσταντο οἱ κάτοικοι τῶν Γαδάρων, ὁ διωγμός, ὃν ὑφίσταντο οἱ ἀρχαῖοι χριστιανοὶ οὐδέποτε ἐξέλιπον, ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος ἡμῶν κατὰ πάντας τοὺς αἰῶνας, ὁ τύπος μόνον καὶ ἡ μορφή τῶν διωγμῶν ἀπέβη διάφορος. Διωγμὸν ὑφίστάμεθα καὶ σήμερον ἀπὸ τινῶν δεκαετηρίδων καὶ διωγμὸν ἐκ τῶν κινδυνωδεδεσμάτων, διότι εἶναι τριπλοῦς ὁ κίνδυνος ὑπὸ τοῦ ὁποίου ἀπειλούμεθα α'.) ψυχικὸς καὶ κοινωνικὸς β'.) θρησκευτικὸς καὶ γ'.) ἐθνικὸς. Κινδυνεύομεν α'.) ὡς ἄτομα καὶ ὡς κοινωνία, β'.) ὡς ἐκκλησία, γ'.) ὡς ἔθνος. Κινδυνεύει ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς ἀτόμων καὶ μελῶν τῆς κοινωνίας ἡ ὀρθοδοξία ἡμῶν ὡς ἐκκλησίας, ἡ πατρὶς ἡμῶν ὡς ἔθνος. Ναί, ἀγαπητοί, κινδυνεύομεν α'.) ψυχικῶς καὶ κοινωνικῶς ὡς ἡ κοινωνία τῶν Γαδάρων ἐμαστιζέτο ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ νοσή-

ματος, ἐνὸς μέλους αὐτῆς, οὕτω καὶ ἡ κοινωνία ἡμῶν μαστίζεται ἐκ τῶν συνεπειῶν τῶν κοινωνικῶν νόσων, αἵτινες ἐπιδημοῦσιν εἰς τὴν κοινωνίαν ἡμῶν. Διότι τί ἄλλο εἶναι, ἀδελφοί, ἢ μέθη εἰς τὴν δουλεύει ὁ μέθυτος, ἢ ἡ ἀσωτεία εἰς τὴν παραδίδεται ὁ ἄσωτος, ἢ ἡ ἐπάρατος βλασφημία ἣν ἔχει εἰς τὴν γλῶσσάν του ὁ βλάσφημος, ἢ τὸ ψεῦδος ὅπερ ἐκστομίζει ὁ ψεύστης, ἢ ὁ δόλος καὶ ἡ ἀπάτη ὅπερ πανουργεῖται ὁ ἀπατεὼν ὁ δόλιος καὶ ὁ κιβδηλοποιός, ἢ ὁ φθόνος καὶ ἡ συκοφαντία τοῦ φθονεροῦ καὶ συκοφάντου, ἢ ἡ μανία τοῦ χαρτοπαίκτου καὶ χασισοπότου; Ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ἐπιπολάζοντα παρ' ἡμῖν τί ἄλλο εἶναι ἢ ὁλόκληρος λεγέων δαιμονίων, τὰ ὅποια μαστίζουσι τὴν ψυχὴν καὶ τὴν κοινωνίαν ἡμῶν; Καθ' ὃν δὲ τρόπον αἱ σωματικαὶ ἀσθένειαι εἶναι φαινόμενα καὶ ἀποτέλεσμα ἀφανῶν νοσογόνων αἰτιῶν, (τῶν μικροβίων), οὕτω καὶ αἱ ψυχικαὶ καὶ κοινωνικαὶ νόσοι εἶναι φαινόμενα καὶ ἀποτέλεσμα ἀφανῶν καὶ πνευματικῶν ψυχοφθόρων αἰτιῶν (τῶν πονηρῶν πνευμάτων). Τὰ ἀποτρόπαια ἐγκλήματα τὰ διαδραματισθέντα προσφάτως ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεὶ καταδεικνύουσι τὸν βαθμὸν τῆς ψυχικῆς καὶ κοινωνικῆς ἡμῶν νοσώδους καταστάσεως. Καὶ ἐγένετο ὥστε εἰς ἥρως τιμήσας τὰ ἐλληνικὰ ὅπλα εἰς τὴν χώραν καὶ τὰ πεδία τῆς δόξης, καὶ διαφυγὼν τὰς σφαίρας τῶν ἐχθρικῶν ὅπλων ἔπεσεν οἰκτρῶς θύμα εἰς τὴν κρύπτην καὶ εἰς τὰ δίκτυα μιᾶς ἐπαράτου κοινωνικῆς νόσου.

Κινδυνεύομεν β'). Ὁρησκευτικῶς. Ἐὰν ἀναλογισθῇ τις τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰ δεινὰ, τὰ ὅποια ὑπέστη ἡ ἐκκλησία ἡμῶν κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ ἰδίᾳ κατὰ τοὺς σταυροφορικοὺς πολέμους ἐκ τῶν ἐτεροδόξων τῆς δύσεως, οἵτινες ἐκ τῶν χωρῶν ὁρμώμενοι, ὡς ὁ μανιακὸς τῶν Γαδάρων ἐκ τῶν σπηλαίων, ἀπέβησαν φοβερὰ μᾶστιζ τὸν Βυζαντινοῦ κράτους καὶ τῆς ἀνατολῆς ἐν γένει, θὰ ἐνόησιν τὸν κίνδυνον, ὃν διῆλθεν ἡ ἐκκλησία ἡμῶν. Ἀλλὰ τίς ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι καὶ σήμερον ὑπὸ τὰς αὐτάς, ἵνα μὴ εἴπωμεν χειροτέρας, συνθήκας εὐρισκόμεθα; Τίς ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ, ὅτι καὶ σήμερον καθ' ὃν τρόπον ὁ πάσχων τῶν Γαδάρων ἐξερχόμενος τῆς κρύπτου ἐπέπιπτε κατὰ τῶν ἀνυπόπτων κατοίκων καὶ ἀφῆρπαξεν ἀπ' αὐτῶν πᾶν πολῦτιμον πρᾶγμα, οὕτω καὶ νῦν πληθὴ ὁλόκληρα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν ἀπὸ διαφόρων μερῶν τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης ὁρμώμε-

να ἐπιπίπτουσιν εἰς τὴν χώραν ἡμῶν καὶ εἰς ὅλην τὴν Ἀνατολὴν, καὶ στήσαντες πολυπλόκους προπαγάνδας ζητοῦσι νὰ ἀφαιρέσωσιν ἀπ' ἡμῶν πολυτιμότερον ἡμῶν κτῆμα, τὴν ὀρθοδοξίαν ἡμῶν; Τίς ἐξ ἡμῶν ἀγνοεῖ τὸν κίνδυνον, ὃν διατρέχουσι ἐκ τῶν ἐνεργειῶν τῶν προπαγανδῶν τούτων οἱ ὀρθόδοξοι πασῶν τῶν χωρῶν ἐκείνων, εἰς ἃς ἐξικνεῖται ἡ ἐκκλησιαστικὴ ἐπιρροή τῶν πατριαρχειῶν ἡμῶν; Ἡ τίς ἐξ ὑμῶν τῶν ἀκροατῶν ἀγνοεῖ, ὅτι ὀλίγα βήματα ἀπὸ τὸν χώρον τοῦτον ἔχει στήσῃ τὴν ἑδραν του ἐν τοιοῦτο προπαγανδικὸν σπήλαιον;

Κινδυνεύομεν γ'). Ἐθνικῶς. Τίς ἑλλήν εἴτε ἐκ τῆς ἐλευθέρου εἴτε ἐκ τῆς ἀλυτρώτου Ἑλλάδος ἀγνοεῖ τοὺς κινδύνους καὶ τοὺς διωγμούς, οὓς ὑφίσταται ἡ φίλη πατρίς ἐκ παντοδαπῶν πολεμίων; Τίς μένει ἀπαθὴς καὶ ἀνάλγητος ἐπὶ τῷ ἀκούσματι τῶν δεινῶν, ἅτινα ὑφίστανται οἱ ἀδελφοί ἡμῶν ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν τοῦ Αἴμου; Τίς δὲν κατανοεῖ πασιφανῶς, ὅτι ὡς ὁ πάσχων τῶν Γαδάρων ἀπὸ τῶν μνημείων ὁρμώμενος διέσπειρε τὴν διαρπαγὴν, τὸν τρόπον καὶ τὸν θάνατον, οὕτω καὶ οἱ ἐχθροὶ τῆς πατρίδος ἡμῶν ἀπὸ τῶν Βαλκανίων καὶ πέραν τούτων ὁρμώμενοι διαρπάζουσιν ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα, ληστεύουσι, βεβανίζουσι καὶ κατασπαράσσουσι πάντα προστυχόντα ἀδικρίτως φύλου καὶ ἡλικίας, καὶ ἐνσπεύροντες πανταχοῦ φρικίας καὶ τρόμον ἐπιδιώκουσι νὰ ἐπιφέρωσιν ἡμῖν τὸν ἐθνικὸν ὄλεθρον;

Γ'.

Ἐν μέσφ' λοιπὸν τοιοῦτου κινδύνου εὐρισκομένους ἐκ τοῦ τριπλοῦ τούτου καὶ φοβεροῦ διωγμοῦ τίς θέλει ἐλευθερώσῃ ἡμᾶς; Πόθεν ἡ σωτηρία; Τίς ἡ θεραπεία; Τίνα τὰ μέσα τῆς ἀπὸ τούτων ἀπαλλαγῆς; Ποία ἡ κάθαρσις;

Τὰ μόνα μέσα τῆς σωτηρίας, τῆς θεραπείας καὶ τῆς καθάρσεως μᾶς διδάσκει ἥτε σημερινὴ περικοπή τοῦ εὐαγγελίου καὶ ἡ σημερινὴ ἑορτή. Ἐκ τῆς περικοπῆς τοῦ εὐαγγελίου ἀπ' ἐνὸς μανθάνομεν τὸν Σωτῆρα, τὴν πηγὴν τῆς σωτηρίας, τὸν θεραπεύσαντα τὸν δαιμονιζόμενον Γαδαρεῖνόν καὶ ἀπαλλάξαντα αὐτόν τε καὶ τὴν χώραν ἀπὸ τῶν κακῶν καὶ τῶν βεβανίων. Ἐκ τῆς σημερινῆς ἑορτῆς ἀπ' ἐτέρου μανθάνομεν τὸ μέσον τοῦ νικᾶν τοὺς ἐχθροὺς καὶ ἀπαλλάττεσθαι ἀπὸ τῶν ἐκ μέρους αὐτῶν προερχομένων διωγμῶν καὶ κινδύνων, τὸ μέσον δὲ τοῦτο εἶναι ἡ θερμὴ καὶ

ζώσα πίστις εἰς τὸν Σωτῆρα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, δι' ἧς καὶ μόνῃς ὁ Νέστωρ κατέβαλε τὸν Λυαῖον. Μόνον διὰ τοῦ μέσου τούτου, τῆς θερμῆς καὶ ζώσης πίστεως θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποκρούσωμεν τὸν ἐπαπειλούμενον κίνδυνον, καὶ νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τοῦ τριπλοῦ ἀγῶνος εἰς ὃν προκαλούμεθα καὶ ὀφείλομεν νὰ ἀγωνισθῶμεν. Μόνον διὰ θερμῆς καὶ ζώσης πίστεως θὰ δυνηθῶμεν ἀφ' ἐνὸς νὰ καταπαλεμῶμεν ἀποτελεσματικῶς τὰς ψυχικὰς καὶ κοινωνικὰς νόσους, ὑφ' ὧν μαστιζόμεθα. Μόνον διὰ θερμῆς καὶ ζώσης πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν θὰ δυνηθῶμεν ἀφ' ἐτέρου νὰ ἀντεπεξέλθωμεν καὶ ματαιώσωμεν τὰς προπαγανδικὰς ἐνεργείας τὰς διενεργουμένας ἐναντίον τῆς θρησκείας ἡμῶν. Μόνον διὰ θερμῆς καὶ ζώσης πίστεως εἰς τὸν Ἰησοῦν, τὸν θεὸν τῶν πατέρων ἡμῶν, θὰ δυνηθῶμεν ἐξ ἄλλου, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ ἀποκρούσωμεν νικηφόρως τὰ ἀπειλητικὰ καὶ θρασέα ὄπλα τῶν πολεμίων τῆς πτρίδος ἡμῶν, θὰ δυνηθῶμεν, ὡς ἐκεῖνοι, νὰ καταβάλωμεν τὸν Λυαῖον. Πίστιν δὲ εἰς τὸν Ἰησοῦν λέγοντες δὲν ἐννοοῦμεν βεβαίως τὴν ἀπλὴν ὁμολογίαν τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ἐξ ἧς καὶ ὀνομαζόμεθα Χριστιανοί, πίστιν ἄκαρπον, ψυχρὰν καὶ νεκράν, ἀλλὰ πίστιν κάρπιμον, θερμὴν, ζῶσαν, ἐκδεικνυμένην διὰ τῶν ἔργων. Τί ὠφελεῖ νὰ λέγηται τις Χριστιανὸς καὶ ἡ καρδιά του νὰ εἶναι πλήρης κακίας, τὰ δὲ ἔργα του νὰ εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὴν πίστιν; Τί ὠφελεῖ ἡ ἀπλὴ ὁμολογία τῆς πίστεως τὸν μέθυσον, τὸν ἄσωτον, τὸν βλάσφημον, τὸν ψεύστην, τὸν δόλιον, τὸν χαρτοπαίκτην, κλπ.κλπ.; «Τοιαύτην πίστιν, λέγει ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος, καὶ τὰ δαιμόνια ἔχουσι καὶ φρίσσουσι (Ἰάκ. β' 19)». Σὺ πίστιν ἔχεις; ἄπεχε σεαυτὸν ἀπὸ τὰς ἄνω μνημονευθείσας κακίας. Ἐπὶ πλέον κατὰ τὸν ψαλμωδόν «Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσον ἀγαθόν» (Ψαλ. λγ' 15). Τότε ἡ πίστις ἡμῶν θὰ εἶναι γνησία, ἄλλως θὰ εἴμεθα χειρότεροι καὶ τῶν ἀπίστων.

Ἀλλὰ τίνι τρόπῳ ἡ ὑπάρχουσα πίστις ἡμῶν, ἥτις οὐδέποτε ἐξέλιπεν ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἡ νῦν ψυχρὰ καὶ ἄκαρπος θὰ ἀποβῇ θερμὴ καὶ καρποφόρος; Διὰ καταλλήλου θρησκευτικῆς ἀγωγῆς καὶ παιδείσεως, ἐπιτυχανομένης διὰ καταλλήλου συστηματικῆς ἐνεργείας, ἀσχομένης ὑπὸ καταλλήλων καὶ εἰδικῶν πρὸς τοῦτο ἔργων. Ἀλλὰ τίνες εἶναι οἱ ἐργάται ἐκεῖνοι οἱ κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ζώσης θρησκευτικῆς πίστεως;

Τίνες ἄλλοι ἢ πεπαιδευμένοι καὶ ἐνάρετοι καὶ πλήρεις ζήλου ἱερεῖς τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἔθνους, ὧν ὅμως ἐπὶ τοῦ παρόντος στερούμεθα ἀτυχῶς; Διὰ τοῦτο ἐφ' ὅσον στερούμεθα τοιούτων ἔργων τῆς θρησκευτικῆς μορφώσεως, θὰ δοκιμάζωμεν τὰς συνεπείας τῆς τοιαύτης στερήσεως.

Ἀλλὰ πῶς θέλομεν νὰ ἔχωμεν τὴν ἀπαιτούμενην θρησκευτικὴν μόρφωσιν, ὅταν καὶ αὐτὴ ἡ ἐν τοῖς σχολείοις διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων, ἅτε μὴ ὑπὸ εἰδικῶν θεολόγων γιγνομένη, ἢ παραλείπεται ἐντελῶς, ἢ γίνεται πλημμελῶς, πολλάκις δὲ μάλιστα βλάβης μᾶλλον ἀντὶ ὠφελείας γίνεται πρόξενος ὡς παρέχουσα ἑδάφος εἰς τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν; Ἡ διδασκαλία τῶν θρησκευτικῶν μαθημάτων μόνον ὑπὸ εἰδικῶν θεολόγων ἐμφορουμένων ὑπὸ θρησκευτικῆς πίστεως καὶ ζήλου πρέπει νὰ γίνηται, ἵνα ἐπιτυχάνῃ τοῦ σκοποῦ αὐτῆς, ἄλλως βαίνομεν ἄνω ποταμῶν.

Ἀνάγκη λοιπὸν ἐπείγουσα παρίσταται ἡ μόρφωσις κλήρου ἐνοριακοῦ, δι' οὗ, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς πεπολιτισμένοις λαοῖς, νὰ καλλιεργῇται ἡ θρησκευτικὴ τοῦ λαοῦ πίστις, ἵνα ἀποβῇ ζῶσα καὶ ἐν ἔργοις καρποφόρος. Μόνον διὰ τοιούτου μεμορφωμένου καὶ ἐναρέτου ἐνοριακοῦ κλήρου, ἐπεκταθέντος καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς χωρίοις, κλήρου ἐργαζομένου μετὰ ζήλου ὑπὲρ τῆς θρησκευτικῆς τοῦ λαοῦ ἀγωγῆς, δύναται νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ κοινωνία ἡμῶν ἀπὸ τῶν πληγῶν, ὑφ' ὧν νῦν μαστιζέται.

Μόνον διὰ μεμορφωμένου καὶ ἐναρέτου κλήρου ἐργαζομένου ἐν ἀντιπαρβολῇ πρὸς τὰς προπαγανδικὰς παρεμβολὰς δύνανται νὰ πολεμηθῶσι καὶ ματαιωθῶσι καὶ αἱ προπαγανδικαὶ ἐνεργεῖαι τῶν κατὰ τῆς ὀρθοδοξίας ἡμῶν ἐργαζομένων.

Μόνον διὰ τῆς θρησκευτικῆς πίστεως, καλλιευομένης ὑπὸ μεμορφωμένων, εὐπαιδευτῶν καὶ ἐναρέτων κληρικῶν, θὰ δυνηθῶμεν νὰ ἀποκρούσωμεν ἐν καιρῷ τῷ προσήκοντι τοὺς ἐχθροὺς τῆς πτρίδος, ὡς ἔπραξαν τοῦτο καὶ οἱ γιγαντομάχοι τῆς Ἑλλ. ἐπαναστάσεως.

Κλήρου μορφωμένου καὶ ἐναρέτου, νῦν εἴπερ ποτὲ ἔχομεν ἀνάγκην, νῦν, ὅποτε ὁσημέραι ὁ τριπλοῦς κίνδυνος ὁ ἀπειλῶν ἡμᾶς ἐπιτείνεται. Ὑπὸ τοιούτου κλήρου ἡ πίστις καλλιευομένη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ λαοῦ θὰ ἀποτρέπῃ αὐτὸν ἀπὸ τὰ συνήθη καὶ ὁσημέραι πλεονάζοντα ἐγκλήματα. Ὑπὸ τοιούτου κλήρου ἡ θρησκευτικὴ πίστις καλλιευομένη θὰ

περισώζῃ πολλοὺς τοῦ νὰ περιπίπτωσιν εἰς τὰ δίκτυα τῶν προπαγανδιστῶν. Ὑπὸ τοιούτου κλήρου καλλιεργουμένη ἡ θρησκευτικὴ πίστις εἰς τὴν καρδίαν τῶν στρατιωτῶν τῆς πατρίδος ἐμφυχώνει καὶ ἐνθουσιᾷ αὐτοὺς εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα καθήκοντος. Ἡ πίστις αὕτη ἐνεψύχωσε τὸν Νέστορα καὶ κατέβαλε τὸν Λυαῖον. Ἡ πίστις αὕτη ἐνεψύχωσε τοὺς πατέρας ἡμῶν καὶ διεξήγαγον νικηφόρως τὴν γιγαντομαχίαν τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Αἱ στρατιωτικαὶ παρασκευαί, αἱ στρατιωτικαὶ δυνάμεις καὶ τὰ ὕλικά τοῦ πολέμου εἶναι βεβαίως ἀναγκαῖα καὶ ἀπαραίτητα, ἀλλὰ ταῦτα εἶναι ἀπλῶς ἡ ὕλη, ἡ δὲ κινουσα τὴν ὕλην ταύτην δύναμις πρὸς νίκην καὶ θρίαμβον εἶναι ἡ θερμὴ πίστις, ἥτις πρέπει νὰ καλλιεργηθῇ δεόντως εἰς τὰς καρδίας τῶν στρατιωτῶν, διότι ὅταν λείπῃ ἡ δέουσα πίστις, ἡ χεὶρ ἡ κρατοῦσα τὸ ὅπλον δύναται νὰ παραλύσῃ καὶ νὰ ρίψῃ αὐτό, ὁ δὲ στρατιώτης, ὁ μὴ ἔχων εἰς τὴν καρδίαν τὴν θερμὴν πίστιν, δύναται νὰ ρίψῃ τὴν ἀσπίδα καὶ τὴν πανοπλίαν λιποτακτῶν καὶ φεύγων μηδενὸς διώκοντος.

Ἡ παγκόσμιος ἱστορία διδάσκει, ὅτι ἀνέκαθεν ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων οἱ ἱερεῖς παρὰ τοῖς διαφοροῖς λαοῖς καὶ ἔθνεσιν ὑπῆρξαν ὁ σπουδαιότερος μορφωτικὸς παράγων. Καὶ ὅμως ὁ σπουδαιότερος οὗτος παράγων τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς καλλιεργείας τοῦ λαοῦ μένει εἰσέτι παρ' ἡμῖν παρημελημένος. Ἀριθμοῦμεν 80 ἔτων ἐλεύθερον βίον καὶ οὐδεμία μέριμνα σπουδαία ἐγένετο περὶ μορφώσεως καὶ ἀποκαταστάσεως τοῦ κλήρου, τοῦ πρώτου τούτου παράγοντος τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς τοῦ λαοῦ ἀγωγῆς καὶ καλλιεργείας. Εἰς τὸν σπουδαῖον τοῦτον παράγοντα δεόν νὰ στραφῇ πρὸ παντός ἡ προσοχὴ τῆς τε πολιτείας καὶ ἐκκλησίας. Ὑπὲρ τοῦ παράγοντος τούτου ὡς δεηθῶμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὸν Κύριον κατὰ τὴν ἱερὰν ταύτην στιγμήν.

«Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν! Σὺ ὅστις ἐξαπέστειλας προφήτας εἰς τὸν λαόν σου τὸν παλαιὸν Ἰσραήλ, ἵνα ποδηγετῶσι τὸν λαόν σου εἰς τὴν ὁδὸν τῶν ἐντολῶν σου. Σὺ ὅστις ἐξαπέστειλας καὶ αὐτὸν τὸν Υἱόν σου τὸν μονογενῆ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ λαοῦ σου καὶ δι' αὐτοῦ ἐξέλεξας μαθητάς καὶ ἀποστόλους κηρύττει τὸ εὐαγγέλιον καὶ καλέσαι πάντα τὰ ἔθνη εἰς τὴν ἐπὶ γῆς ἰδρυθεῖσαν βασιλείαν σου, καὶ διδάξας τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ἐντολάς σου τὰς εὐθείας. Σὺ ὅστις ἀνέδειξας ποιμένας καὶ διδασκάλους εἰς

τὸν λαόν σου τὸν νέον Ἰσραήλ, οἵτινες ἐν οἰκουμένη καὶ συνόδοις καθώρισαν καὶ διετύπωσαν θαυμασίως τὴν διδασκαλίαν σου. Αὐτὸς Δέσποτα, ἀνάδειξον καὶ νῦν ἐκ τοῦ μέσου ἡμῶν ποιμένας καὶ διδασκάλους τοῦ λαοῦ σου, ἵνα συνεχίσωσιν εὐδοκίμως τὸ ἔργον τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ διατηρήσωσιν ἀλώβητον τὴν κληρονομίαν, ἣν παρ' ἐκείνων παρέλαβον, ἐξαπόστειλον καὶ νῦν ἐργάτας ζηλωτάς, ἵνα ἐργασθῶσιν εἰς τὸν ἀμπελῶνά σου πρὸς δόξαν καὶ τιμὴν τοῦ παναγίου ὀνόματός σου εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων». Ἀμήν.

Ἡ ἔΝ ΤΟΙΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΙΣ ΤΟΥ κ. Κ. ΨΑΧΟΥ

Τὸ ζήτημα τὸ ὁποῖον ἐπραγματεύθη ὁ κ. Ψάχος, ἦτο ἐν τῶν μᾶλλον σκοτεινῶν τῆς μεσαιωνικῆς ἱστορίας. Πολλοὶ τῶν σοφῶν ἱστοριογράφων τῆς Εὐρώπης, ἀγνοοῦντες τὴν ἐξέλιξιν, ἣν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ὑπέστη τὸ γραφικὸν σύστημα τῆς Βυζαντινῆς μουσικῆς, ἔλαβον ὡς μόνην βᾶσιν τὸ πρῶτον στενογραφικὸν εἶδος τὸ ἀπαντῶν εἰς χειρόγραφα τοῦ I—IE' αἰῶνος. Ἀλλ' ὁ κ. Ψάχος ἀπέδειξεν ὅτι ὁ μελετητὴς τοῦ Βυζαντινοῦ μουσικοῦ γραφικοῦ συστήματος, ὁφείλει νὰ μὴ ἀρκεσθῇ εἰς τὸ πρῶτον τοῦτο εἶδος, ἀλλὰ νὰ ἀνεύρῃ ὅλας τὰς πρὸ ἴδου καὶ τριῶν αἰώνων ἀναλυτικὰς αὐτοῦ ἐξηγήσεις καὶ τότε μόνον νὰ ἐκφέρῃ τὰς κρίσεις αὐτοῦ. Καὶ τὴν γνώμην αὐτοῦ ταύτην ὁ κ. Ψάχος ἐστήριξεν ὡς χειρόγραφα ἰδιόχειρα ὅλων ἐκείνων, οἵτινες κατὰ ἐποχὰς ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ἀρχαίου στενογραφικοῦ εἶδους. Διότι ἡ ἀρχαία μουσικὴ στενογραφία ὡς ἐκ τῆς μεγίστης δυσκολίας αὐτῆς, ἥτις συνίστατο εἰς τὴν διὰ σημείων ὀρισμένην μνημονικὴν ἐκμάθησιν ὁλοκλήρων μουσικῶν γραμμῶν, ὑπέστη ἀναλύσεις τοιαύτας, ὥστε ἡ μνήμη νὰ ὑποβοηθῇται διὰ γραφῆς μᾶλλον ἀνεπτυγμένης, συνισταμένης εἰς τὴν χρῆσιν πλείονων φωνητικῶν χαρακτήρων, ἀντὶ τῶν ὀλιγίστων ἐκείνων, οἵτινες δυνάμει ὀρισμένων ἀφῶνων σημαδίων ἐπεξετείνοντο εἰς μουσικὰς γραμμάς. Καὶ τοιαῦτα ἀναλυτικὰ ἐξηγήσεις ἐγένοντο οὐκ ὀλίγαι ὑπὸ διαφόρων μουσικοδιδασκάλων, ἀλλ' ἰδίως ὑπὸ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, Πέτρου τοῦ Βυζαντίου καὶ τῶν κατόπιν μαθητῶν αὐτῶν, οἵτινες παρασκευάσαν τὸ ἔδαφος πρὸς πλήρη καὶ τελείαν ἀποκατάστασιν οὕτως εἰπεῖν τοῦ μουσικοῦ ἡμῶν

συστήματος διὰ τῆς σήμερον ἐν χρήσει μουσικῆς γραφῆς, ἥτις τὰ τέως σύμβολα κατέστησε τοῦθ' αὐτὸ γράμμα. Καὶ τὴν μελέτην αὐτὴν ταύτην ὁ κ. Ψάχος κατέστησε καταληπτὴν διὰ τε τῶν φωτεινῶν εἰκόνων, δι' ὧν προέβαλε δείγματα ὅλων αὐτῶν τῶν ἐπισήμων σταθμῶν τῆς γραφῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ παραδειγμάτων ἐκτελεσθέντων ὑπὸ τινῶν μαθητῶν τῆς Βυζαντινῆς Σχολῆς τοῦ Ὁδείου δι' ὧν κατεδείχθη πασιφανῶς ἡ πλάνη ὅλων ἐκείνων, οἵτινες τὴν μελέτην αὐτῶν ἐπὶ τοῦ γραφικοῦ μουσικοῦ συστήματος τῶν Βυζαντινῶν ἐστήριξαν ἐπὶ μόνῃ τὴν ἐκυτῶν γνώμην, οὐδόλως λαβόντες ὑπ' ὄψιν αὐτῶν τὰς ἐκάστοτε γενομένας ἀναλυτικὰς ἐξηγήσεις, αἵτινες ἀντιπροσωπεύουσιν ἱστορίαν ὁλόκληρον τριῶν αἰώνων.

ΚΑΝΩΝ ΙΑΜΒΙΚΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΟΡΤΗΝ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ

μετὰ παραφράσεως εἰς τὴν νεοελληνικὴν Σπυρ.

Παπαγεωργίου, καθηγητοῦ.

(Συνέχεια, ὅρα προηγούμενον φύλλον)

᾽Ω δ ἡ Δ'.

Γένους βροτείου τὴν ἀνάπλασιν πάλαι
᾽Αδων Προφήτης ᾽Αββακούμ προμηνύει
Ἰδεῖν ἀφράστως ἀξιωθείς τοῦ τόπου.
Νέον βρέφος γὰρ ἐξ ὅρου τῆς Παρθένου
Ἐξῆλθε λαοῦ εἰς ἀνάπλασιν Λόγος

Χ

Τοῦ γένους τῶν βροτῶν (τῶν ἀνθρώπων) τὴν ἀνάπλασιν καὶ ἀναγέννησιν πάλαι ψάλλον ὁ προφήτης ᾽Αββακούμ προαναγγέλλει, ἀξιωθείς νὰ ἴδῃ (ἐν ὁράματι) ἀνεκφράστως τοῦ τόπου αὐτῆς. Διότι ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ ὅρου, ἐκ τῆς Παρθένου, νέον βρέφος, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, εἰς ἀνάπλασιν τῶν λαῶν τῆς οἰκουμένης.

Σημ. Ἀναφέρονται ταῦτα εἰς τὴν προφητείαν τοῦ ᾽Αββακούμ (γ'. 3.) «Ὁ Θεὸς ἐκ Θαιμᾶν ἤξει, καὶ ὁ ἅγιος ἐξ ὅρου Φαράν, κατασκίου δα-σεός».

Ἰσος προῆλθε τοῖς βροτοῖς ἐκουσίως,
Ἵψιστε, σάρκα προσλαβὼν ἐκ Παρθένου,
Ἴον καθάραι τῆς δρακοντείας κάρκας,
Ἄγων ἅπαντας πρὸς σέλας ζωηφόρον,
Θεὸς πεφυκώς, ἐκ πυλῶν ἀνηλίων.

Χ

Ἰσος καὶ ὁμοιος ἐγεννήθη πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἐκουσίως, Ἵψιστε, σάρκα προσλαβὼν ἐκ τῆς Παρθένου, διὰ νὰ καθαρῇ τὸ δηλητήριον (ἰὸν) τῆς κάρκας, — τῆς κεφαλῆς τοῦ δράκοντος, τοῦ διαβόλου (=ἄστις μᾶς ἐδηλητηρίασεν), ὁδηγῶν ἅπαντας ἐκ τῶν σκοτεινῶν (ἀνηλίων) πυλῶν, τοῦ ᾽Αδου δηλ. : πρὸς τὸ Φῶς τὸ ζωηφόρον, Σὺ, Χριστέ, ὅστις εἶσαι φύσει Θεός.

Ἐθνη τὰ πρόσθεν τῇ φθορᾷ βεβυσμένα
Ὀλεθρον ἄρδην δυσμενοῦς πεφευγότα,
Ἵψοῦτε χεῖρας, σὺν κρότοις ἐφυνίους
Μόνον σέβοντα Χριστόν, ὡς εὐεργέτην,
Ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς συμπαθῶς ἀφιγμένον

Χ

Ἐθνη, τὰ ὅποια πρότερον ἦσθε γεμάτα ἀπὸ τὴν ἠθικὴν φθοράν, τώρα ὅτε διεφύγετε ἐντελῶς τὸν ὀλεθρον τοῦ δυσμενοῦς, τοῦ ἐχθροῦ, τοῦ διαβόλου, ὑψώσατε τὰς χεῖρας, μὲ κρότους ὕμνων, σεβόμενα μόνον τὸν Χριστόν, ὡς εὐεργέτην, ἐλθόντα συμπαθῶς πρὸς ἡμᾶς.

Ρίζης φρεῖσα τοῦ Ἰεσσαὶ Παρθένε,
Ὅρος παρῆλθε τῶν βροτῶν τῆς οὐσίας
Πατὴρ τεκοῦσα τὸν πρὸ αἰώνων Λόγον.
Ὡς νυδύκησεν αὐτὸς ἐσφραγισμένην
Νηδὺν διελθεῖν τῇ κενώσει τῇ ξένῃ.

Ἐκ τῆς ρίζης Ἰεσσαὶ γεννηθεῖσα Παρθένε, παρῆλθε, ὑπερέβης τὸ ὄρος τῆς οὐσίας τῶν ἀνθρώπων, ἦτοι τὸ ἀνυπέρβλητον ἐμπόδιον τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, (διότι καὶ μετὰ τόκον ἔμεινας Παρθένος δηλ.) γεννήσασα τὸν προαιώνιον Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Πατρὸς, καθὼς νυδύκησεν αὐτὸς νὰ διέλθῃ διὰ μήτρας κεκλεισμένης, καὶ διὰ τῆς παραδόξου κενώσεως καὶ ταπεινώσεως αὐτοῦ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος.

᾽Ω δ ἡ Ε'.

Ἐκ νυκτὸς ἔργων ἐσκοτισμένης πλάνης,
Πλασμὸν ἡμῖν, Χριστέ, τοῖς ἐγρηγόρωις
Νῦν σοι τελοῦσιν ὕμνον, ὡς εὐεργέτην,
Ἐλθοις πορίζων εὐχερῇ τε τὴν τρίβον
Καθ' ἣν ἀνατρέχοντες εὐροῖμεν κλέος.

Χ

Εἴθε νὰ ἔλθῃς, Χριστέ, πορίζων εἰς ἡμᾶς, οἵτινες ἄγρυπνοι τώρα τελοῦμεν εἰς Σέ, ὡς εὐεργέτην, ὕμνον, μετὰ τὴν νύκτα τῶν ἔργων τὰ ὅποια ἐπράξαμεν ἕνεκα τῆς σκοτεινῆς πλάνης, ἱλασμὸν (πορί-

(ζων) καὶ εὐκολον τὴν ὁδόν, εἰς τὴν ὁποίαν τρέχον-
τες εἶθε νὰ εὕρωμεν δόξαν.

Ἀπηνῆς ἔχθος τὸ πρὸς αὐτὸν Δεσπότης,
Τεμῶν διαμπάξ σαρκὸς ἐν παρουσίᾳ
Ἴνα κρατοῦντος ὤλεσε ψυχοφθόρου,
Κόσμον συνάπτων ταῖς ἀύλοις οὐσίαις,
Τίθεις προσηγῇ τὸν Τεκνόντα τῇ κτίσει.

Χ

Τὸ ἀδιάλλακτον μῖσος τοῦ ψυχοφθόρου δαίμονος
πρὸς αὐτὸν ὁ Δεσπότης ὤλεσε=κατέστρεψε, τεμῶν
=κόψας, διὰ τῆς σαρκικῆς παρουσίας του, διαμπάξ=
πέρα καὶ πέρα, τὴν ἴνα, δηλ. τὰ νεῦρα τὴν δύναμιν
τοῦ διαβόλου, αὐτοῦ, ὅστις εἶχε τὸ κράτος του ἐν τῷ
κόσμῳ καὶ συνάπτει τοιοῦτοτρόπως ὁ Δεσπότης Χρι-
στὸς αὐτὸν τὸν κόσμον μὲ τὰς ἀύλους οὐσίας,=μὲ
τοὺς ἀγγέλους, καταστήσας τὸν Πατέρα Αὐτοῦ
προσηγῇ καὶ εὐνοϊκὸν πρὸς τὴν κτίσιν=τὰ κτί-
σματα=τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ λαὸς εἶδεν ὁ πρὶν ἡμαρτωμένος
Μεθ' ἡμέραν φῶς τῆς ἄνω φρυκτωρίας·
Ἐθνη Θεῷ δὲ κληρὸν Υἱὸς προσφέρει,
Νέμων ἐκεῖσε τὴν ἀπόρρητον χάριν,
Οὐ πλεῖστον ἐξήνθησεν ἡ ἁμαρτία.

Χ

Ὁ λαὸς ὁ πρὶν ἐσκοτισμένος εἶδε, γενομένης ἡ-
μέρας, φῶς τῆς λαμπράδος, ἡ ὁποία ἄνω (ἐν τῷ οὐ-
ρανῷ) κινηθεῖσα ἔδωκε τὸ σημεῖον. (Φρυκτωρία
εἶναι τὸ δίδειν τὸ σημεῖον ἐν καιρῷ νυκτὸς ἀνυψου-
μένης μιᾶς λαμπράδος). Τὰ ἔθνη δὲ προσφέρει ὁ
Υἱὸς εἰς τὸν Θεὸν Πατέρα ὡς κληρὸν, ὡς δῶρον, με-
ταδίδων τὴν μυστικὴν χάριν, ἐκεῖσε, ὅπου περισσό-
τερον ἥμαρσεν ἡ ἁμαρτία.

ᾠδὴ ζ'.

Ναίων Ἰωνᾶς ἐν μυχοῖς θαλαττίοις,
Ἐλθεῖν ἐδεῖτο, καὶ ζάλην ἐπαρκέσαι ¹⁾
Νυγελὶ ἐγὼ δὲ τῷ τυραννοῦντος βέλει
Χριστέ προσαυδῶ, τῶν κακῶν ἀναιρέτην,
Θᾶπτον μολεῖν σε τῆς ἐμῆς ραθυμίας.

Χ

Μένων ὁ Ἰωνᾶς εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης παρε-
κάλει τὸν Θεὸν νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπ'
αὐτοῦ τὴν ζάλην. Ἐγὼ δέ, Χριστέ, κεντηθεὶς ὑπὸ

Μηναιὰ τινα κακῶς ἔχουσιν ἀπαρκέσαι.

τοῦ βέλους τοῦ τυραννοῦντος ἡμᾶς διαβόλου, παρα-
καλῶ Σέ, τὸν καταστρέφοντα τὰ κακά, νὰ ἔλθῃς
ταχύτερον τῆς ραθυμίας καὶ ὀκνηρίας μου.

Ὁς ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς Θεὸν Θεὸς λόγος,
Νυνὶ κρατύνει μὴ σθένουσιν τὴν πάλαι
Ἰδὼν φυλάξαι τὴν καθ' ἡμᾶς οὐσίαν,
Καθεὶς ἑαυτὸν δευτέρᾳ κοινωνίᾳ,
Αὐθις προφαίνων τῶν παθῶν ἐλευθέραν.

Χ

Ὁ Θεὸς Λόγος, ὁ ὢν ἐν ἀρχῇ (αἰωνίως) μετὰ τοῦ
Θεοῦ Πατρός, ἰδὼν τὴν ἡμετέραν τῶν ἀνθρώπων
φύσιν μὴ ἔχουσιν τὸ σθένος,=μὴ δυναμένην νὰ φυ-
λάξῃ ἑαυτήν, τώρα τὴν κρατύνει, τὴν ἐνδυναμώνει,
καταβιδάσας,=ταπεινώσας τὸν ἑαυτόν του καὶ δευ-
τέραν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου, πάλιν ἀνα-
δεικνύων τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν ἐλευθέραν τῶν
παθῶν.

Ἰηται δι' ἡμᾶς Ἀβραάμ ἐξ ὀσφύος
Λυγρῶς πεσόντας ἐν σκότει τῶν πταισμάτων
Υἱὸς ἐγείρει τῶν κάτω νενευκότων
Ὁ φῶς κατοικῶν, καὶ φάτνην παρ' ἀξίαν
Νῦν εὐδοκήσας εἰς βροτῶν σωτηρίαν

Χ

Ἦλθε δι' ἡμᾶς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, γεννηθεὶς ἐκ τῆς
ὀσφύος (ἐκ τῆς μέσης) τοῦ Ἀβραάμ, (ἀπόγονος δηλα-
δὴ τοῦ Ἀβραάμ), διὰ νὰ ἀνεγείρῃ ἡμᾶς, τοὺς πε-
σόντας ἐλεεινῶς (λυγρῶς) ἐν τῷ σκότει τῶν πται-
σμάτων, τῶν νευόντων πρὸς τὰ κάτω, ἥτοι, τῶν
ταπεινῶν· ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ κατοικῶν μὲν ὡς Θεὸς
τὸ ἄπειρον φῶς, καὶ τώρα, ὡς ἄνθρωπος, εὐδοκήσας
νὰ γεννηθῇ εἰς τὴν φάτνην, πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀν-
θρώπων.

ᾠδὴ ζ'.

Τῷ παντάνεκτος ἐξεφύλισαν πόθῳ
Ἀπλητα θυμαίνοντος ἡγκιστρωμένοι
Παῖδες, τυράννου δύσθεον γλωσσαλγίαν,
Οἷς εἴκοθε πῦρ ἄσπετον, τῷ Δεσπότη
Λέγουσιν· εἰς αἰῶνας εὐλογητὸς εἶ.

Χ

Οἱ τρεῖς παῖδες (οἱ ἐν Βαβυλῶνι) ἡγκιστρωμένοι,
θειγόμενοι δηλαδὴ καὶ κατεχόμενοι ὑπὸ τοῦ πόθου
τοῦ παμμοσιλέως Θεοῦ, ἐξεφύλισαν,=περιεφρόνη-
σαν τὴν δύσθεον (βλάσφημον) γλωσσαλγίαν τοῦ τυ-
ράννου, ἀπλητα θυμαίνοντος, ἥτοι, ἀπληστα καὶ
τρομερᾶ θυμωμένου. Εἰς τούτους ὑπεχώρησε τὸ πῦρ

(τῆς καμίνου) τὸ ἀνέκφραστον καὶ ὑπερμέγεθες, ἐνῶ ψάλλοντες ἔλεγον : Εἰς τοὺς αἰῶνας εἶσαι εὐλογημένος.

Ὑπηρετάς μὲν ἐκμανῶς καταφλέγει
Σώζει δὲ παφλάζουσα ροιζήδον νέους
Ταῖς ἐπταμέτρους καύσει πυργουμένη
Οὐ, ἔστεφε φλόξ, ἄφθονον τοῦ Κυρίου
Νέμοντος, εὐσεβείας εἵνεκα, δρόσον.

X

Τοὺς ὑπηρετάς μὲν μετὰ μανίας καταφλέγει σώ-
ζει δέ, κοχλάζουσα μετὰ συριγμοῦ, τοὺς νέους (τοὺς
ἐπτά) ἢ φλόξ, ἢ ὅποια τοὺς περιέβαλλε, ἀνυψουμένη
ὡς εἰς μέγαν πύργον διὰ τῆς ἐπταπλῆς καύσεώς της,
τοῦ Θεοῦ δίδοντος ἄφθονον δρόσον εἰς αὐτοὺς, διὰ
τὴν εὐσεβείαν των.

Ἀρωγὴ Χριστέ, τὸν βροτοῖς ἐναντίον,
Πρόβλημα τὴν σάρκωσιν ἀρρήτως ἔχων,
Ἦσχυνας, ὕλθον τῆς θεώσεως φέρων
Μορφοῦμενος νῦν ἥς τινος δι' ἐλπίδα,
Ἀνωθεν εἰς κευθμῶνας ἤλθομεν ζόφου.

X

Βοηθέ, Χριστέ, τὸν ἐχθρὸν τῶν ἀνθρώπων (διά-
βολον) κατήσχυνας, προβάλλων πρὸς ὑπεράσπισιν
(ἐν τῷ ἀγῶνι κατ' αὐτοῦ), κατὰ ἄρρητον καὶ μυ-
στηριώδη τρόπον, τὴν σάρκωσιν, φέρων τῆς θεώ-
σεως τὸν πλοῦτον, λαμβάνων τώρα μορφήν ἀνθρωπί-
νην διὰ τὴν ἐλπίδα τῆς ὁποίας θεώσεως ἤλθομεν
ἄνωθεν εἰς τὰ κρυπτήρια τὰ σκοτεινά. (Σκοτεινὰ
ταῦτα κρυπτήρια, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, ἐννοεῖ ὁ
ὕμνογράφος, τὸ Σπήλαιον τῆς Γεννήσεως, ὅπου κα-
τέρχονται οἱ εὐσεβεῖς ἐν Βηθλεέμ, διὰ τὰ λατρεύ-
σασιν τὸν γεννηθέντα Θεόν).

Τὴν ἀγριωπόν, ἀκρατῶς γαυρουμένην,
Ἀσεμνα βακχεύουσαν ἐξοιστρούμενου
κόσμου καθεῖλες πασθενῶς ἀμαρτίαν.
Οὐς εἴλκυσε πρὶν σήμερον τῶν ἀρκύων
Σώζει δὲ σαρκωθείς ἐκὼν εὐεργέτα.

X

Τὴν ἀγρίαν, τὴν ἀκρατήτως ὑπερηφανευομένην,
τὴν ἀσέμνως μανιώδη τοῦ οἰστρηλατουμένου κό-
σμου ἀμαρτίαν, πάντοδυνάμως κατέρριψας, σώζεις δὲ
σήμερον τῶν παγίδων (ἀρκύων) ἐκείνους τοὺς ὁποίους
αὕτη πρὶν εἴλκυσε (=τοὺς ἀνθρώπους), σαρκωθείς
ἐκουσίως, Εὐεργέτα Χριστέ.

ᾠ δ ἢ Η'.

Μήτηρ ἀφλέκτω, εἰκονίζουσι Κόρης
Οἱ τῆς παλαιᾶς πυρπολούμενοι νέοι
Ὑπερφυῶς κύουσιν, ἐσφραγισμένην
Ἀμφω δὲ δρῶσα θαυματουργίᾳ μιᾷ
Λαοῦ, πρὸς ὕμνον ἐξανίστησι χάρις.

X

Τὴν μήτηρ τῆς Παρθένου εἰκονίζουσιν οἱ τῆς
παλαιᾶς διαθήκης ἀφλέκτως πυρπολούμενοι τρεῖς
παῖδες, ὑπερφυσικῶς γεννῶσαν καὶ μένουσαν ἐσφρα-
γισμένην. Καὶ τὰ δύο δὲ πράξασα ἡ Θεία Χάρις
διὰ μιᾶς θαυματουργίης προτρέπει τοὺς λαοὺς τῆς
γῆς πρὸς ὕμνολογίαν αὐτῆς.

Λύμην φυγοῦσα τοῦ θεοῦσθαι τῇ πλάνῃ,
Ἀληκτον ὕμνεῖ τὸν κινούμενον Λόγον,
Νεανικῶς ἄπασα σὺν τρόμῳ κτίσις.
Ἀδοξον εὖχος δειματομένη φέρειν,
Ρευστὴ γεγῶσα, καὶ σαφῶς ἐκαρτέρει.

X

Τὸν ὕλεθρον ἀποφυγοῦσα τοῦ νὰ γίνῃ Θεὸς διὰ
τῆς πλάνης ἄπασα ἡ κτίσις, (δηλ. ὁ ἄνθρωπος ἀπο-
φυγὼν τὴν παντελῆ καταστροφὴν, τὴν ὁποίαν θὰ
ἐλάμβανεν, πιστεύσας εἰς τοὺς ἀπατηλοὺς λόγους
τοῦ ὕφους ὅτι θὰ γείνη ἄλλος Θεός) ἀπαύστως τώρα
ὕμνεῖ τὸν Θεὸν Λόγον μὲ νεανικὴν ζωηρότητα καὶ
μὲ τρόμον, διότι Αὐτὸς ἐκένωσεν ἑαυτὸν γενόμενος
ἄνθρωπος φοβούμενη (ἡ κτίσις) νὰ φέρῃ τὸ ἄδοξον
ἐκεῖνο καύχημα, ἐπεὶ δὲ ἐκ φύσεως ἐγεννήθη αὕτη
ρευστὴ καὶ φθαρτὴ, καὶ σαφῶς ὑπέμενε (τὰς συνε-
πειὰς τῆς ἀμαρτίας).

Ἦκεις πλανῆτα πρὸς νομὴν ἐπιστρέφων,
Τὴν ἀνθοποιὸν ἐξ ἐρημαίων λόφων,
Ἢ τῶν ἐθνῶν ἔγερσις, ἀνθρώπων φύσιν.
Ρώμην βιαίαν τοῦ βροτοκτόνου σβέσαι,
Ἀνὴρ φανείς τε καὶ Θεὸς προμηθεΐα.

Ἦλθες, Χριστέ, ὅστις εἶσαι ἡ τῶν ἐθνῶν ἔγερσις, διὰ
τὰ ἐπαναφέρεις (ἐπιστρέφω) τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν
ἐκ τῶν ἐρήμων λόφων (τῆς ἀμαρτίας δηλ.) εἰς τὴν
νομὴν τὴν ἀνθηρὰν, δηλ. δὴ εἰς τὴν νομὴν τῆς σω-
τηρίας καὶ τῆς ἀρετῆς, ἣτις τρέφει αὐτόν, οὕτως
εἶπεῖν, δι' ἀνθέων· καὶ διὰ τὰ σβέσης, τὰ καταστρέ-
ψης, τὴν βιαίαν δύναμιν τοῦ ἀνθρωποκτόνου διαβό-
λου, φανείς, κατὰ Πρόνοιαν, εἰς τὸν κόσμον ἄνθρω-
πος συγχρόνως καὶ Θεός.

Ὡ δ ἢ Θ'.

Στέργειν μὲν ἡμᾶς, ὡς ἀκίνδυνον φόβῳ
Ρῶν σιωπῇ· τῷ πόθῳ δὲ Παρθένε,
Ἵμνους ὑφαίνειν συντόνως τεθηγμένους,
Ἐργῶδες ἐστὶν· ἀλλὰ καὶ, Μήτηρ, σθένης,
Ὅση πέφυκεν ἡ προαίρεσις διδού.

Χ

Τὸ νὰ στέργωμεν μὲν τὴν σιωπῇ, τὸ νὰ παρ-
δεχθῶμεν νὰ σιωπήσωμεν, εἶναι βᾶδιον, (=εὐκολον)
ὦ Μήτηρ, ἐπειδὴ εἶναι ἀκίνδυνον ἥτοι δὲν μᾶς πα-
ρουσιάζει κίνδυνον νὰ ἀποτύχωμεν· τὸ νὰ ὑφαίνωμεν
δὲ ἥτοι νὰ πλέκωμεν ὕμνους, ἕνεκα πόθου, ἀκονι-
σμένους δυνατά, (=μὲ ὀξεῖαν καλλιπέπειαν) εἶναι
κοπιῶδες καὶ δύσκολον· ἀλλ' ὅμως, δὺς εἰς ἡμᾶς δύ-
ναμιν, ἀνάλογον πρὸς τὴν μεγάλην προαίρεσιν καὶ
ἐπιθυμίαν ἡμῶν.

—

Τύπους ἀφεγγεῖς καὶ σκιὰς παρηγμένας,
ὦ Μήτηρ ἀγνὴ τοῦ Λόγου δεδορκότες
Νέον φανέντος, ἐκ πύλης κεκλεισμένης
Δοξομένου τε, τῆς ἀληθείας φῶς,
Ἐπαξίως σὴν εὐλογοῦμεν γαστέρα.

Χ

Τοὺς τύπους τοὺς σκοτεινοὺς τῆς Παλαιᾶς Δια-
θήκης καὶ τὰς σκιὰς τὰς παρελθούσας βλέποντες
τοῦ θεοῦ Λόγου, νεωστὶ φανερωθέντος, ἐκ τῆς πύ-
λης τῆς κεκλεισμένης (τῆς Θεοτόκου) ὦ Θεομήτωρ
Ἀγνή, καὶ ἀπολαύοντες δόξαν, τὸ φῶς τῆς ἀληθείας,
ἐπαξίως εὐλογοῦμεν τὴν σὴν γαστέρα.

—

Πόθου τετευχὼς καὶ Θεοῦ παρουσίας
Ὁ χριστοτερπὴς λαὸς ἡξιωμένος,
Νῦν ποτνιάται τῆς Παλιγγενεσίας
Ὡς ζωοποιῶν, τὴν χάριν δὲ Παρθένε,
Νέμοις, ἄχραντε, προσκυνῆσαι τὸ κλέος.

Χ

Ἀφ' οὗ ἐπέτυχε τὸ ποθοῦμενον καὶ ἡξιώθη τῆς
παρουσίας τοῦ Θεοῦ ὁ λαὸς ὁ χαίρων ἐν τῷ Χριστῷ,
τώρα παρκαλεῖ (ποτνιάται) νὰ ἀπολαύσῃ τὴν πα-
λιγγενεσίαν, ὡς ζωοποιῶν τὴν χάριν δὲ, Παρθένε
ἄχραντε, εἴθε νὰ παρέχῃς τῷ χριστιανικῷ λαῷ, τοῦ
νὰ προσκυνῇ τὴν θεῖαν δόξαν.

Σπυρίδ. Παπαγεώργιος.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ἐγγραφα τοῦ Βουλγαρικοῦ σχίσματος.

Ὁ ἀκάματος ιστοριοδίφης κ. Μανουὴλ Ἰ. Γε-
δεὼν διευθυντῆς καὶ συντάκτης τῆς Ἐκκλησια-
στικῆς Ἀληθείας τοῦ ἐπισήμου ὀργάνου τοῦ Οἰ-
κουμενικοῦ θρόνου, ἐδημοσίευσεν ἐνάγχως τὰ ἀφο-
ρῶντα τὸ Βουλγαρικὸν ζήτημα ἔγγραφα ἀφ' ἧς ἐ-
ποχῆς ἀνεφάνη ἡ φυλετικὴ ἔρις, ἥτοι ἀπὸ τοῦ 1852
μέχρι τοῦ 1873, ὅτε διὰ τοῦ ὅρου τῆς ἀγίας ἐκεί-

νης Συνόδου τῆς συνελεύσεως ἐν τῇ Βασιλεουσῇ,
κατεκρίθη ὁ φυλετισμὸς τῶν Βουλγάρων, ὃν οὗτοι
ἐβουλήθησαν ἵνα εἰσαγάγωσιν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ
Χριστοῦ.

Καὶ ἦτο ἀληθῶς ὁ ἀρμόδιος καὶ ἀξίως ἀναδιφ-
τῆς ὁ κ. Γεδεὼν εἰς συλλογὴν καὶ ἀκριβῆ ταξινο-
μῆσιν τοσαύτης ἱστορικῆς ὕλης, ἥτις συναπετέλεσεν
ὀγκώδη τόμον ἐξ 600 περίπου σελίδων. Ἀλλὰ τὸ
ἔργον τοῦτο δὲν εἶναι μόνον συλλογὴ καὶ συναρμο-
λόγησις ἐγγράφων ἐξαγομένων ἐκ τῶν Πατριαρχι-
κῶν ἀρχείων. Ἡ ἱστορικὴ ἐνημερότης τοῦ κ. Γεδεὼν
κατήρτισεν ὄντως πλήρη ἔκθεσιν τῶν Βουλγαρικῶν
πραγμάτων ἐκ τῶν παλαιωτάτων χρόνων.

Ἀναφέρονται ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ καὶ ἐν προλόγῳ
μετὰ σαφηνείας καὶ ἱστορικῆς συνοχῆς αἱ ἐχθρικαὶ
σχέσεις μεταξὺ Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ
ΣΤ'. αἰῶνος μέχρι τοῦ ΙΕ'., καὶ περιληπτικῶς
ἱστοροῦνται τὰ τῆς διαλαμφάσης ποτὲ Ἀρχιεπι-
σκοπῆς Ἀχριδῶν.

Ἐξ ἐπισήμων καὶ ἀναμφισβητήτων ἐγγράφων
καταδηλοῦνται, οἱ ὑπουλοὶ σκοποὶ καὶ οἱ ἀγνώμονες
προσπάθειαι τῶν Βουλγάρων κατὰ τῆς Μεγάλης
Ἐκκλησίας, ἥτις ὠδήγησεν αὐτοὺς διὰ τοῦ Μεγά-
λου Φωτίου ἐκ τοῦ ἡθικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ σκό-
τους πρὸς τὸ τῆς θεογνωσίας φῶς, καταφαίνονται
δ' ἐπίσης πασιφανῶς οἱ μόχθοι καὶ αἱ πατρικαὶ
φροντίδες τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ὅπως συγκερα-
τήσῃ καὶ ἐπαναφέρῃ ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀληθοῦς γνώ-
σεως τὰ παραστρατήσαντα τέκνα. Καὶ τέλος δη-
μοσιεύεται ὁ ὅρος ἐκεῖνος, δι' οὗ κηρύσσονται οἱ
ἀποσχισθέντες Βούλγαροι ἀλλότριοι τῆς μιᾶς ἀγίας
καθολικῆς καὶ Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας.

Τοιοῦτον τὸ ἔργον τοῦ Μεγάλου χαρτοφύλακος
καὶ χρονογράφου τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας κ. Μα-
νουὴλ Ἰ. Γεδεὼν, ἔργον ἀπολογητικὸν τῆς ἀπροσω-
πολήπτου δράσεως τοῦ Οἰκουμενικοῦ θρόνου καὶ
τῶν Ἑθνικῶν ἡμῶν δικαίων, ὅπερ ὁ πεπνυμένος καὶ
μεγαλεπήβολος Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ'. ὁ ἀπὸ
Θεσσαλονίκης πρὸς ἔκδοσιν ἐκέλευσεν, προσκομίσας
ἐκ τούτου ὄφελος ὑπὲρ τοῦ Γένους ἡμῶν διὰ τοὺς
μὴ εἰδότες τὰ καθέκαστα τῶν πραγμάτων.

Τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι τὰ μάλα χρήσιμον διὰ
τοὺς κληρικοὺς τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν καὶ διὰ πάντα
λόγιον ἐν ᾧ ὡς ἐν κατόπτρῳ διαφαίνονται τὰ γε-
γονότα τοῦ λήξαντος αἰῶνος ἕτινα σάλον μέγαν
ἐπέφερον ἀνὰ πᾶσιν τὴν κατ' Ἀνατολὴν ὀρθοδοξίαν.

Ἀρχιμ. Ἱεζεκιὴλ Βελανιδιώτης.

Διδάκτωρ τῆς Νομικῆς.

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Διεκόπησαν αἱ ἐργασίαι τῆς ἱερᾶς Συνόδου
τῆς Ἑλλάδος ἕνεκα τῶν ἁγίων ἑορτῶν.

— Τῇ 26 Δεκεμβρίου, ὡς συνήθως, προσκληθέντα

τὰ μέλη τῆς ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἑλλάδος μετὰ τοῦ προέδρου Παν. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου παρεκάθησαν εἰς δείπνον ἐν τοῖς Ἀνακτόροις.

— Τῇ 18 Νοεμβρίου ὁ Σ. Μητροπολίτης ἐχειροθέτησε τὸν ἐφημέριον τοῦ πρὸς τὸ Ἀκρονίον ἱεροῦ ναοῦ τῆς ἀγίας Βαρβάρας Ἰωάννη Λαμπάκη εἰς πρωτοπρεσβύτερον. Θερμὰ συγχαρητήρια.

— Ἐν τῇ ἐν Τριπόλει ἐκδιδόμενη ἐφημερίδι «Ἐλεγχος» τῆς 24 Δεκεμβρίου ἀναγινώσκουμεν λεπτομερῆ καὶ πειστικωτάτην ἀνατροπὴν τῶν κατὰ τοῦ Σ. ἐπισκόπου Μαντινείας κ. Γερμανοῦ λεχθέντων ἐν τῇ Βουλῇ. Συνιστῶμεν θερμῶς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἀνατροπῆς ταύτης, ἐξ ἧς γίνεται πασιφανὴς ὅλον τὸ ὑπέροχον τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς δράσεως τοῦ ἐπισκόπου Μαντινείας διηγετικῶς ὑπὲρ τῆς ἐπισκοπῆς του ἐργαζομένου.

— Διατρίψας ἐπὶ τινὰς ἡμέρας ἐνταῦθα ἀνεχώρησεν ἐπὶ ἀνακαμπτῶν εἰς Τρίπολιν ὁ παν. Ἱεροθεὸς Παρασκευόπουλος ἱεροκῆρυξ τῆς ἐπισκοπῆς Μαντινείας.

— Ἀναγγέλλεται ἡ ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἐκδοσις περιοδικοῦ μουσικοῦ ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν «ἐθνικὴ μουσα». Τὸ περιοδικὸν τοῦτο ὄργανον τοῦ ἐν Ἀθῆναις ἐθνικοῦ μουσικοῦ συλλόγου θέλει διευθύνεσθαι ὑπὸ τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ συλλόγου κ. Χ. Βλάχου. Συνδρομὴ τοῦ Περιοδικοῦ τούτου ἔσται 10 δραχμ. διὰ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ 12 φράγκα χρυσᾷ διὰ τὸ ἐξωτερικόν.

— Συνέστη ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Π. Μητροπολίτου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου πρὸς συλλογὴν ἐράνων ὑπὲρ τῶν ἐκ τῶν σεισμῶν παθόντων κατοίκων τῆς Σικελίας καὶ Ἰταλίας.

— Ὡραία ἦτο ἡ γενομένη ἐν τῷ Παρνασσῷ ἐορτὴ ὑπὲρ τοῦ Οἴκου τῶν Τυφλῶν. Συγκινητικὴ ἰδίᾳ ἦτο ἡ στιγμή, καθ' ἣν τυφλὰ ἐκ τοῦ Οἴκου τῶν Τυφλῶν ἀπήγγειλον ποιήματα. Αἱ ἐκ τῆς ἐορτῆς ταύτης ἱκαναὶ εἰσπράξεις ἦσαν ἔνδειξις τῆς ἐκτιμῆσεως τοῦ ἀθηναϊκοῦ κοινοῦ τῆς τόσον ἀθορύβως ἐν τῷ Οἴκῳ τῶν Τυφλῶν γενομένης ἐργασίας.

— Οἱ ἱεροδιάκονοι Ἀμβρόσιος Ἀντωνόπουλος καὶ Σωφρόνιος Νικολόπουλος δόντες πρὸ τινος τὰς ἐπὶ διδασκαρίᾳ ἐξετάσεις αὐτῶν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ ἀνηγορεύθησαν διδάκτορες τῆς Θεολογίας λαβόντες τὸν ἐπίζηλον βεθμὸν λίαν καλῶς καὶ ἐπισπᾶσαντες τὰ θερμὰ συγχαρητήρια τῶν τε καθηγητῶν καὶ τῶν παρευρισκομένων. Εἰς τοὺς εὐπαιδευτοὺς καὶ ἐναρέτους κληρικοὺς διανοίγεται εὐρὺ τὸ στάδιον, εἰς δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι θέλουσι διαπρέπει.

— Ἐκ Χαλκίδος γράφουσιν ἡμῖν : Καθ' ὅλας τὰς Κυριακάς τῆς τεσσαρακοστῆς ὁμίλει εἰς τοὺς διαφόρους ναοὺς τῆς πόλεως ὁ ἱεροκῆρυξ Χαλκίδος καὶ Καρυστίας κ. Πολύκαρπος Συνοδινὸς ἀναπτύσσων διάφορα ζητήματα ἐκ τῶν ἀναγινωσκομένων Εὐχα-

γελικῶν περικοπῶν. Τῇ Κυριακῇ πρὸ τῆς Χριστοῦ Γεννήσεως ἀνέπτυξεν εὐγλώττως τὸν σκοπὸν τῆς ἐλεύσεως τοῦ Ἰησοῦ ἐν τῷ κόσμῳ καὶ λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ τῶν ἐν Σικελίᾳ καὶ Καλαβρίᾳ ἀπαισιῶν σεισμῶν, ἐνθα πόλεις τινὲς καταστραφεῖσαι ἦσαν ἀποικίαι Χαλκιδικαί, ὑπέδειξε τὴν ἀνάγκην τῆς βοηθείας ἀπὸ Χριστιανικῆς καὶ ἐθνικῆς ἀπόψεως. Ὁ ἱεροκῆρυξ κ. Πολύκαρπος Συνοδινὸς συνέστησε νὰ προσφέρωσι τὸν ὀβολὸν των εἰς τὴν ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σ. Μητροπολίτου συσταθεῖσαν Ἐπιτροπὴν.

ΔΕΛΤΙΟΝ Β'.

Ἐράνων πρὸς ἱδρυσιν ὑποτροφίας ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ τῇ τεσσαρακονταετηρίδι τοῦ Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Α. Διομήδους Κυριακοῦ.

Ὁ Σ. Τριφυλίας κ. Γαβριὴλ δραχ. 50. Ὁ παν. Γερ. Βλάχος δραχ. 25. Ὁ αἰδ. Ἡλ. Ἀνδρικόπουλος δραχ. 5. Ὁ παν. Ἀνθ. Λάμπας δραχ. 40. Ὁ Σ. Ἰδρας κ. Ἰωάσαφ δραχ. 25. Ὁ παν. Ἀνδρ. Τριανταφύλλου δραχ. 25. Ὁ παν. Γερμ. Βασιλάκης δραχ. 21, 20. Ὁ αἰδ. Κ. Καλλίνικος δραχ. 18 χρυσᾷ. Ὁ παν. Ἀγγελος Πεφάνης δραχ. 200.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Τοῖς Σεβ. ἐπισκόποις Λεβαδείας κ. Ἱερωνύμῳ, καὶ Τρίκκης κ. Ἀνθίμῳ, τῇ εὐμενεῖ των ὁποίων ἐνεργείᾳ εἰσепράχθησαν συνδρομαὶ τινες τοῦ ἱεροῦ Συνδέσμου θερμὰς εὐχαριστίας. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τὸν Σ. Ἀργολίδος κ. Νίκανδρον καὶ τὸν Σ. Κορινθίας κ. Βερθολομαῖον τοὺς καταβαλόντας τὴν συνδρομὴν των. Ἐπίσης τοῖς κ. κ. Α. Μίνδλερ, Λ. Ἀναγνώστοπούλῳ, Α. Ἀκριβῷ, Γ. Ἀκριβῷ, Ἰωάν. Νικητοπούλῳ, Κ. Οἰκονόμου, Στ. Στρέϊτ, Μ. Θεοχάρη, Νίκα, Γ. Πουλᾶκῳ, Χρυσαν. Μακρῇ, Ἀν. Νικηφόρῳ, Γ. Χατζιδάκῃ, Ν. Παπαγιαννοπούλῳ, τοῖς καταβαλοῦσι τὴν συνδρομὴν των, θερμὰς εὐχαριστίας. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τὸν αἰδ. Γ. Ποταμιᾶνον (Ζαγαζίκι) τὸν καταβαλόντα τὴν συνδρομὴν του. Ἐπίσης εὐχαριστοῦμεν τοὺς κ. κ. Δημ. Μπερτόλην, Νικολ. Λογοθέτην, Κοτσάκην, Γ. Δόζιτζι, Ἀν. Οἰκονομίδην, Ἰωάν. Χελιώτην, Θωμᾶν Κυριακόπουλον, Θεοδ. Ματράγκην καὶ Κ. Καλλίνικον (Μαγγεστρίας) τοὺς καταβαλόντας τὴν συνδρομὴν των.